

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe un jum. . 12 «
Pe o lună . 2 «
Ziar de Duminică
Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
la scrisă . 10 Cor.
Ziar de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 fil.
Manuscrise nu se ina-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Anul XIII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 40

Cultura românească.

Din nordvestul teritoriului locuit de români, din comitatul Bihorului și al Sălajului s'au ridicat două glasuri desnădăjduite, cari dând alarmă de primejdia ce amenință cultura românească cer cu insistență luarea de măsuri serioase și practice contra înlăturării acestei primejdii. Părintele Traian Mihalca, preot în Vașad și d-l Dr. Dionisie Stoica, redactorul »Gazetei de Duminică«, fie-care independent unul de altul, se adresează către »Asociațiunea pentru cultura românească« cu propuneri, cari tind la acest scop. Părintele Mihalca păstorește o comună românească, care stă strajă la frontiera nord-vestică a teritoriului de limbă, situată în colțul nordic al comitatului Bihor, în hotar cu comitatul Sătmarului, în drumul dela Careii-mari la Dobrișin, și încunjurată deja jur-împrejur de sate ungurești. D-l Dr. Stoica conduce o gazetă românească într'un ținut, care trece încă de românesc, însă masa lui românească astăzi este spartă prin coloane de sate ungurești, ce înaintează în mod concentric dela Marghita, dela Careii-mari și dela Baia-mare. Satele românești din sudul comitatului Sălaj, de supt poalele munților, sunt deja complet despărțite de cele dela nord prin un șir de comune ungurești, care se întinde dela Camer peste Noșfalău până la Zilau și de aci trece în valea Sălajului pe toată întinderea ei. Dela Zilau se desface din

acest șir un crac, care ia direcțiunea spre Hadad și Sopor și tinde a se împreuna peste Cradna-Beltek, Darloț și Careii-mari, cu masa maghiară de pe șes, așa că satele românești din nordul comitatului au să fie despărțite și cruciș, într'o jumătate vestică și alta estică. In asemeni împrejurări să nu ne mirăm deci de țipetele de alarmă ce ne vin din Vașad și din Șimleu. Ele sunt pe *deplin îndreptățite și străjile noastre naționale din acele părți văd mai mult decât primejdia, văd chiar cum procesul de desnaționalizare decurge faptice supt ochii lor.*

Dar și în alte părți ale țării primejdia bate la ușă. Masa compactă a românilor unica lor tărie, este amenințată să fie sfâșiată prin șiruri de sate ungurești, ce se vâra printre ea.

Așa pe amândouă laturile Câmpiei transilvane se ridică asemeni coloane de comune ungurești, dela Aiud pe Murăș în sus peste Lugoș, Târgu-Murășului, până la Reghin, și dela Aiud peste Fălviș, Turda, Cojocna, Sic, Gherla până la Betlean. Dela Turda se desface un crac de un șir de sate ungurești, care leagă Clujul, acest centru de desnaționalizare, de unde se întinde un nou șir spre Huedin cu tendința de a se împreuna cu ceta de pe valea Crișului, pornit dela Oradea-mare spre est pe vale în sus. Cu cât se întăresc aceste mișcări demografice existente — și se întăresc fără

îndoială — cu atât mai mult devine cultura românească, primejduită.

Cele expuse de părintele Mihalca în motivarea propunerii sale privitoare la dorul nesatisfăcut al țaranului român după cărți potrivite românești, se petrec fără îndoială și în alte părți ale țării, și că țaranul român se simte scos din mișcarea culturală românească, cste un adevăr constatat în toate părțile.

Nu intrăm în discuțiunea amănuntelor din propunerile făcute Asociațiunei noastre de acești doi membri ai ei. In comitetul diriguitor al Asociațiunei sunt bărbați destoinici și cuminiți, buni patrioți și naționaliști; ei vor cântări și vor vedea ce se poate face și ce nu se poate face. Stăruim însă pentru un singur lucru, și anume, ca Asociațiunea să se scoboare de pe pedestalul — să-l numim »aristocratic« — pe care stă cu oarecare mândrie, să se scoboare în mijlocul țărănimii, spre folosul ei propriu și al culturai române.

Plângerile că poporul nu îmbrățișează precum s'ar cuveni această instituțiune națională, sunt atât de vechi ca și Asociațiunea. Toate măsurile luate în *contra* publicului de a-l forța oarecum la o participare mai insuflețită, au rămas firește fără rezultatul dorit. Dragoste cu de-a săla este peste puțință. Supt săla morală și socială a localității s'au înscris membri mulți, dar tot mulți au preferit să dea uitării datorințele lor, îndată ce a încetat săla. Și părintele

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

POEZII POPORALE.

Culegerea de Victor P. Costa.

In grădină mă 'ntâlnii
Puțină vorbă vorbil
Cu drăguțul meu iubit,
Din depărtare venit.
Dar cățeaua de vecină
Mă văzu dela jântână,
Merse la taica, mă spuse.
Taica voi să mă bată,
Dar sări fratele 'ndată,
Zicându-i din graiu așa:
»Stai, tăcută, și nu da
Că nu-i de vină sora,
Ci-i de vină maica mea,
C'a făcut o drăgăstoasă,
Și la față așa frumoașă,
Ș'a scaldat o 'n lăptișor,
Dă e dragă tuturor«
Vino, taică, să jucăm,
Că fata ne o mărităm.
»Ferice de noi, c'am dat o,
Val ș'amar de al de-a luat-o.

Orb am fost, ori am fost beat,
Când pornisem la 'nsurat.
Frunză verde 'n codru des
Toată lumea și a ales
Ce-a fost dulce și frumos
Ce-a fost bun și drăgăstos.

Dar eu, Doamne, ce-am ales?
Două fire de neghină
Ș'o mândruță
Cam prostuță.
Socotind că i gazdă mare,
O luai de peste vale,
Mă 'nbulzii și eu la sută
Și luai nevastă slută.
Bată-te Christos, nanaș.
Că bine mă cununaș,
Cu urta satului,
Și spaima tot natului,
Că-i lenoasă, somnoroasă,
Ca ș'o cluhă spărioasă.
Intr'una-i nepleptănată
Ca ș'o buhă împănată.

Badea Visalom.

(Insemnări).

De Ilie Marin.

Intr'o bună dimineață m'am pomenit cu badea Visalom în] Budapesta. Sunase sfios la ușe, își lăsase desagii afară și intrase, după ce se scuturase de praț și după ce se înțelesese păsărește cu gazda casei, o ungueroalcă, care-l măsură dușmănos cu ochii.

— »Ce vânt te bate, bade Visaloame?«
— »D'apoi știi că mi-ai promis, domnișorul, să mă duci în casa țării...«

Casa țării? A, da, îmi aduc aminte. Cum să nu-mi aduc aminte? Promisesem badii Visalom,

că am să-i arăt unde se făuresc legile țării noastre.

— Aveam o datorie față de dânsul: mă primise în casa lui odată, am dormit în odala lor, pe timpul alegerilor din anii trecuți. Par'că-l văd cum mâna caii de turbat, ca să ajungem mai repede la locul alegerii și par'că mă învioresc și astăzi când mi-l aduc înaintea ochilor, așa, cum l-am văzut mai pe urmă: cu un steag mare, albastru în mână, în fruntea satului, cântând cât îl ținea gura:

»De-astăzi fraților români,
Ne vedem și noi stăpâni...«

Ochii-i străluceau, buzele-i tremurau, duse de un fior, își da pieptul înainte și — par'că plutea — par'că pluteam cu toții, miile de români adunați la un loc, după isbândă. Aducându-mi astea aminte, l-am prins de mâinile lui noduroase, i-am privit în ochi și l-am așezat lângă mine.

— »Am dus frică că nu te-oi întâlni pe- aici.«
— »Da de ce, bade Visaloame?«
— »D'apoi printre atâtea uliți și atâtea vorbă străină...«

— »Vezi că tot m'ai găsit. Da cum ai pornit la drum?«
— »Cum să pornesc? Am vândut o junincă, am pus banii la chimir și iată-mă-s...«

Mare îndrăzneală pe badea Visalom! Nu ieșise până atunci de loc din satul lui și din orașelul de lângă ei. Citise el de prin gazete cum e în lumea largă, — da să calce cu piciorul pământ străin, asta nu se pomenise. Unde mai pui că acum mai era și mai în vârstă?

Mihalca vrea prin propuneri nouă să »disciplineze« publicul; și încercarea aceasta se va dovedi tot zadarnică ca și celelalte încercate până acum. Singurul mijloc de a atrage publicul — și publicul nostru mare sunt țărani — este de a stabili un contact imediat cu el. Dacă publicul se va convinge că Asociațiunea aduce foloase reale pe terenul culturii, foloase de cari se bucură fiecare în parte; dacă se va convinge că ea are puterea de a schimba situațiunile apăsătoare în situațiuni ușurătoare, publicul nu numai că va alerga spre ea, ci va și rămânea totdeauna în jurul ei. Planul de acțiune al Asociațiunii trebuie să *nimerească coarda, care vibrează astăzi în popor*, ea trebuie să-și plece urechia spre el, și să-i dea aceia ce cere și cum cere el. Sunt cu desăvârșire lipsite de ascuțit aceste observări, rezultate numai din o frământare patriotică pentru a găsi calea cea dreaptă și cea mai scurtă ce ar duce la țintă.

Dar nu numai Asociațiunea este chemată a da toată atențiunea motivelor reale ce au îndemnat pe părintele Mihalca și pe d. Dr. Stoica să dea alarmă. *In aceeași măsură, dacă nu mai mare, sunt chemate bisericile noastre naționale a priveghea și apăra pe fii lor sufletești de primejdia desnaționalizării.* Bisericile sunt instituțiuni culturale de o putere și o autoritate, care nu poate să între în concurență cu puterea și autoritatea unei reuniuni. Inzestrată amândouă cu bărbați învățați, luminați și puși anume în serviciul culturii românești, cu tipografia din cele mai bune ce avem peste tot, cu fonduri și dotațiuni poate insuficiente față cu trebuințele sporite, dar totuși mai puternice decât ale reuniunilor noastre, ele sunt datoare să se ocupe în sânul lor cu discuțiunea măsurilor celor mai apte pentru *conservarea culturii românești.* Școala românească este în mâna bisericilor, dar cultura nu? *Ce folos e de această școală, dacă generațiunile eșite din ea nu găsesc în viața practică mijloacele de ași trăi în cultura românească și caută mulțumirea lor în culturi străine?*

Conservarea și nu promovarea culturii române este astăzi la ordinea zilei ca cea mai principală și arzătoare chestiune. Căci să nu ne facem iluziuni că un stat, când își propune *distrugerea* ei, ar face numai un joc frivol și trecător. Cultura românească este luată deadreptul la țintă, fără doar și poate, și lovită pe toate cărările politice și sociale, și noi astăzi nu putem pune în mișcare nici odată prea multe silințe, nici prea multe mijloace în apărarea ei.

Moștenitorul în Dalmația și Bosnia. O telegramă din Spalato anunță că arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand, însoțit de mai mulți membri ai Casei domnitoare, va vizita probabil mai multe localități din Dalmația, iar apoi va interprinde o călătorie prin Bosnia și Herțegovina.

Situațiunea politică în Austria. Situațiunea politică s'a înrăutățit foarte mult în Austria. În dieta Austriei de jos s'a propus o lege, prin care se fixează limba germană ca singură legală în această provincie, atât la oficiile publice cât și la școli. Asemenea legi se pregătesc și de către dietele celorlalte provincii locuite numai de germani adică Austria de sus, Vorarlberg și Salzburg. Aceste legi vor fi discutate într'un apropiat consiliu de ministri și de oarece din ele s'au îndepărtat punctele neconstituționale și cari făcuseră imposibilă sancționarea legii Kolisko-Axmann, e sigur că guvernul le va sancționa:

Cehii consideră însă aceasta ca o lovitură contra slavilor, și protestează energic contra sancționării. Cei doi ministri cehi Braj și Zacek își vor da demisia imediat după sancționare.

Relațiunile dintre germani și slavi devenind atât de acute, e aproape sigur că parlamentul nu va putea lucra. Cehii vor incepe obstrucțiunea din prima zi și e probabil că guvernul se va vedea obligat să închidă imediat sesiunea.

În cercurile ceche se crede că ministrul nu se va putea menține și că imediat după demisia ministrilor cehi, înainte încă de deschiderea parlamentului, Bienerth va prezenta împăratului demisia întregului cabinet. Cercurile politice germane însă cred că situațiunea nu e chiar așa de gravă. Ele zic că dacă ministrii cehi vor demisiona, Bienerth va chema în locul lor doi funcționari cehi și va căuta să guverneze mai departe. Dacă nu va reuși să obțină liniștea în parlament, el îl va amina și va lucra fără parlament, pe baza par. 14 din constituție.

Și în acest caz însă situațiunea e foarte grea și e trist că tocmai acum când împăratul are nevoie de liniște pentru a rezolva criza în Ungaria, se vede încurcat și de criza austriacă.

Șaguna și Gurtea imperială.

(Iulie 1846 pînă la Septembrie 1849)

De Eugen Brote.

II.

Șaguna candidatul Curții la episcopia română.

Înainte numirii sale de vicar episcopesc Șaguna n'avea nici o relație cu Transilvania; el era cu desăvârșire necunoscut acolo. Nimeni din clerul transilvan nu se putu gândi deci la persoana lui, când scaunul episcopesc din Sibiu devenise vacant prin moartea episcopului Moga. Nici în cercurile conducătoare ale bisericii sârbești n'a răsărit idea ca Șaguna să fie destinat pentru eparchia sibiiană; archimandritul dela Covil ocupa o pozițiune cu mult mai distinsă, încât tocmai lui să se ofere cea mai disprețuită și mai săracă eparchie a bisericii ortodoxe. Cu atât mai puțin s'o fi gândit la persoana lui, guvernul, cu care Șaguna n'avea raporturi. Guvernele peste tot nu se grăbeau la rezolvirea unor asemenea afaceri, și după ultimile dispozițiuni împărătești candidatul pentru episcopia din Sibiu nu putea fi căutat la Carloveș ci în clerul român eparchial. Numai poate încăpea deci nici o îndoială, că Șaguna *însuși a cerut ca să fie trimis în Transilvania*; numai aci își găsea el terenul priincios pentru realizarea planurilor sale.

Patriarhatul sârbesc cucerise pe seama sa toate eparhiile celelalte și dacă ar fi fost normative numai tendențele sale negreșit că ar fi confiscat și eparhia Sibiului. După unire resturile bisericii ortodoxe din Transilvania erau condamnate la peire. Opt decenii și jumătate Transilvania a rămas fără episcop ortodox; cu toate aceste biserica nu s'a stins. Silită prin continue frământări și turburări confesionale și poate și prin considerațiuni de politică externă, împărăteasa *Maria Teresia* în sfârșit a consimțit la numirea unui episcop »neunit« pentu poporul valah din Transilvania. Noul episcop n'a fost pus însă, precum ar fi dorit patriarhatul sârbesc supt iera hia sa, ci a fost declarat »exempt«. Pentru a nu indispuce prea mult pe patriarh episcopii transilvăneni au fost numiți din clerul sârbesc, cari firește au urmărit tendența

Imi aduc aminte de nepoțelii lui bucălai, pe cari li jucam pe picior și cari se uitau la »Tatamoșu« ca la un sfânt de icoană.

Dupăce l-am întrebat de nepoțelii ăștia, de cari mi-a povestit, că s'au făcut flăcăi în toată forma și fete, cari așteaptă hora ca pe cărbuni; dupăce l-am descusut întrebând de cunoscuții ceilalți de prin sat: de popa Tânase, de judele de pe atunci, de unul și de altul, și dupăce și-a fumat el pipa lui — la început se codise; fumul lui de țâbac i-se păruse prea prost pentru mobilele mele — i-am pus întrebarea:

— »Ei, unde vrei să mergem acum? În birt, să îmbucăm ceva, ori în casa țării?...«

— În casa țării, domnișorule, să-l aud pe Vlad și pe Vaida...«

Era pe la 8 dimineața!

— »Da n'al foame?...«

— »Ba așa avea, da' stomacul poate să tot chiorăie, el, săracu' de el, chiorăie în fiecare zi și'n satul nost... Nu mi-a fi nimic. Da' pe Vaida și pe ceilalți ai noștri nu i văd în toată ziua...«

— »Bine, Bade Visaloame, cum vrei, dar mai avem vreme și pentru una și pentru alta. Acum vino să mâncăm ceva că m'a iăzbit foamea și pe mine...«

Când dăm să ieșim, bag de seamă desagiile încărcați.

— »Da ce ai aici, Bade Visaloame?...«

— »Da mi-a pus nevasta de-ale mâncării, să nu flămânzesc. la ceapă și slănină și puțintică urdă și pită — știi, ca muierile...«

— »Și? Ai mâncat din ele?...«

— »Ba n'am mâncat...«

— »De ce n'ai mâncat?...«

Badea Visalom pleacă ochii 'n jos.

— »N'am văzut pe nimeni să mănăce de astea pe aicea...«

— »Aa! Ceapă și slănină! Las' numai pe mine. Ce bine ne-or prinde după ce om veni din parlament! De mult n'am mâncat bunătăți de alea pe aici...«

Privirea badii Visalom se mira cum pot eu să luad așa ceapa și slăcina dintr'un sat eu, care înnot în bunătăți, la cari mintea lui proastă nu le știe spune nici chiar pe nume?!

Când ajungem pe stradă, văd, că se codește să meargă lângă mine.

— »Da ce faci, bade Visaloame?...«

— »Da' n'mica... da' numa' așa... să mă ierte domnișoru... Cum sânt eu îmbrăcat, să uită lumea la domnișoru...«

— »Și, dacă să uită?...«

— »Am auzit că feciorul lui Zaharie Neagu nu lasă pe tatăl său să umble lângă el. Zice că

nu-l îmbrăcat nemțește și se înroșește când se uită lumea la ei. D'apoi d-ta, care nu-mi ești nici fecior, nici...?...«

— »...Și zi așa? Feciorul lui Zaharie Neagu a ajuns domn așa de mare? Treaba lui. Eu-s mai mititel, vezi d-ta — eu-s mai mititel... Și-l prind pe badea Visalom de braț. El stă pe loc speriat, se uită la mine: »ce-l cu omul ăsta, își bate joc?...« Apoi dă din umeri și mă privește blând în ochi, vrea să zică: »știam eu că nu viu la un mofturos, cu nasu 'n vânt!«. Lumea se uită la noi, el urmărește privirile oamenilor, se miră din nou, că nu mi-e rușine să-l port eu de braț și-l cade atât de bine, mai pe urmă, îi cade atât de bine, (o simțesc eu) că umblă de braț cu unul, care roade băncile dela universitate, care citește cărți groase, iacă așa de groase cât palma!...

Am avut noroc că am găsit pe un deputat român la »Jägerhorn«. Citea gazete ungurești — articole de fond, în cari ne injurau încă odată sdravăn. Când ne-a văzut, ne-a făcut loc buros la masa lui.

Ei, asta nu și-o putea esplica Badea Visalom: cum, să stea el la o masă cu un deputat?! Asta tot e prea mult! La început s'a uitat el uluit la noi eu pălăria în mână, privindu-ne pe amândoi,

RETAY și BENEDEK,

atelier artistic pentru obiecte bisericesti
BUDAPEST, IV. Váci-utca 59.

Mare magazin de tot felul de haine bisericesti, prapori, potire, feșnice de altar, lustru, cruci și tot felul de obiecte pentru montarea bisericelor. — Catalog de prețuri și modele trimitem cu plăcere.

În atelierul nostru de sculptură se fac: iconostase complete, altare, tabernaculme, amvoane, icoane portative. — Pictare de iconostase și icoane sfinte, pictare de biserică. — Planuri, catalog de prețuri trimitem cu plăcere. Pe omul nostru expert îi trimitem fără taxă la fața locului, pentru primirea lucrului.

a atrage eparhia transilvană din ce în ce mai mult în sfera de putere a patriarhatului. Împăratul *Francisc* a făcut românilor concesiunea a și alea, sau mai bine zis a candida, din *clerul lor propriu* pe episcop. Episcopul *Moga* era primul instituit pe aceste baze. În privința celor religioase *Moga* sta supt autoritatea patriarhului, iar în privința celor administrative era autonom. Pentru ca să nu poată abuza însă în înțeles contrar ocârmuirii statului de această autonomie s'a impus episcopului prin decret împărătesc (24 Decemvrie 1810) o »instrucțiune« compusă din 19 puncte, care de care mai umiltoare pentru pozițiunea sa. În asemenea condițiuni firește cei 35 ani de ocârmuire ai episcopului *Moga* n'au putut schimba multe în bine. »Imi plânge inima — zice *Șaguna* însuși văzând starea cea deplorabilă a bisericii noastre din Ardeal. Stam ca un nemernic și nu zăriam un semn cât de mic și neînsemnat al unui episcopii în Sibiu. Unica casă, numită a clerului, doar' și aceea în starea cea mai primitivă, era totul, ce se putea zice al nostru».

Cu toate aceste mizerii episcopia Sibiului era prețuită de *Șaguna* pentru o singură însușire, care lipsea tuturor celorlalte: ea era »exemptă«, adică națională. Numai de pe acest scaun arhieresc, acum văduvit, putea el să și realizeze scopul său, »a deștepta pe români din adâncul lor somn«.

Dar și pe acest scaun umilit și batjocorit *Șaguna* nu putea ajunge decât cu ajutorul Curții imperiale și prin grația împăratului. Patriarhii dela *Carloveș* întrețineau din vechime relațiuni tradiționale cu Curtea. Numai prin patriarh *Șaguna* putea să prindă firul legăturilor cu Curtea. Patriarhul sârbesc *Raiacici* va fi fost surprins de cererea lui *Șaguna* de a fi trimis în Transilvania, dar în curând se va fi încălzit și el pentru acest plan. Ortodoxismul lovit mortal în Transilvania prin unire poate să câștige numai când un reprezentant atât de distins, al lui, ca *Șaguna* ocupă scaunul episcopesc din Sibiu. În fundul inimii lui *Raiacici* se va fi mișcat și altă coardă.

Dacă guvernul ar consimți ca *Șaguna*, care făcea parte din clerul sârbesc, să fie trimis la Sibiu, s'ar slăbi dispozițiunea împăratului *Francisc* și eparhia transilvană ar ajunge iarăși în sfera de putere a patriarhatului. Ideia emancipării bisericii românești era deocamdată îngropată în sufletul călugărului dela *Covil*, și cu mult prea îndrăzneală decât să răsară în capetele conducătorilor bisericești din *Carloveș*.

Raiacici pleacă la Viena pentru a expune planul lui *Șaguna* și a stăruii pentru realizarea lui.

de par'că voia să ne soarbă din ochi și să păstreze în fundul sufletului fața deputatului nostru.

— «Dă-ți pălăria la o parte, Băde *Visaloame* — vezi, așa... Nu-l cunoști?...»

— «Ba bine că nu! L-am văzut eu în călindarul »Foi poporului«.

Și de odată, fără de veste, se repede, prinde mâna, care frunzărea tocmai gazeta ungurească, o prinde strâns, strâns și — o sărută. Ochii-i sunt plini de lacrimi, tremură, se gândește de odată: »n'am făcut bine! O să le fie rușine demine« și ne privește rugător, voind să zică: »Iertați-mă, iertați-mă! Ușor vă leste vouă! Voi vă vedeți în fiecare zi! D: noi, săracii de noi, noi n'avem norocul ăsta mare!»

Il pricepem. O! Il pricepem atât de bine. Deasupra mesii de cafea se desfășoară pe di'na-ntea noastră mii și mii, milioane de țărani de ăștia, cu cămășile lor țărănești, cu pletele lor lungi, cu fețele lor brăzdate și bătute de soare și — unul din ei, unul, care și a luat desagii în spate și și-a pus merinde 'n ei, să aibă cu ce trăi în »Peșta« și și-a luat tolagul în mână și a venit să

în fruntea administrațiunii Marelui Principat al Transilvaniei se afla ca cancelar imperial baronul *Samuil Josika*, un fruntaș al partidului conservator maghiar, un zelos catolic și un bărbat cu multă trecere la Curte. Ca bărbat de stat el își dă seamă de importanța chestiunii române, care turbura din ce în ce mai mult raporturile transilvane, și așa dificile.

Cald sprijinitor al bisericii române unite, el se convinsese că este peste putință a împinge pe toți românii în această biserică, și că e o absolută necesitate a susține și episcopia »divinită« din Sibiu. De dorit era ca episcopul Sibiului să fie un bărbat luminat, care să înțeleagă rostul politicii statului, să între în vederile guvernului și să devină astfel un sprigin al coroanei și al monarhiei. Această dorință o simțea *Josika* acum cu atât mai intensiv, cu cât niște tulburări agrare printre românii din Munții-apuseni îi făceau de un timp îndelungat multe griji, și fiindcă administrația nu era în stare a le potoli. Mai erau de rezolvit și alte chestiuni eșite la suprafață prin *Suplex libellum Valahorum* și prin forța împrejurărilor.

După descrierea lui *Raiacici*, *Șaguna* întrunea multe însușiri căutate de *Josika*: descendent din o familie negustorească bine văzută, fără legături cu românii transilvăneni, cu studii făcute în capitala Ungariei alături de fii aristocrației maghiare, crescut în atmosfera patriarhatului sârbesc, devotat Curții, deștept și învățat. — Amă-nunte despre intervenirea lui *Raiacici* pe lângă cancelarul *Josika* ne lipsesc până acum, fiind încă îngropate în arhivele din *Carloveș* și din Viena; intervenirea însăși este însă un fapt cert. Baronul *Friedenfels*, a cărui publicațiune (*Joseph Bedens von Schorberg*) se întemeiază pe comunicările lui *Ludovic Rosenfeld*, secretarul conferinței de stat, spune că numirea lui *Șaguna* de vicar s'a făcut în urma înțelegerii între *Raiacici* și *Josika* și adaugă malițios: »care din acești doi va fi fost mai desamăgit prin atitudinea ulterioară a alesului, este greu de hotărât«. Și *Șaguna* recunoaște în public meritele lui *Raiacici* pentru numirea sa, când zice cu ocaziunea sfîrșirii sale de episcop, adresându-se patriarhului: »Nu este nici unul dintre cei ce sunt, nici dintre cei ce nu sunt aici de față, care nu ar ști, că sfîrșirea mea de astăzi de episcop al Transilvaniei este urmarea ostenețelor celor multe ale Excelenței Voastre, care ați voit a le pune încă dela începutul văduviei scaunului episcopesc din Transilvania înaintea Prea înaltului Tron al cesaro-regeștii Sale Măririi«.

vădă cum »grăiesc« deputații noștri, unul din ei, badea *Visalom*, se apleacă și sărută mâna, ca e scrie pentru binele lor, care e gata să sufere lanțuri pentru ei, care se ridică și protestează în »casa țării« pentru nedreptățile aduse... Badea *Visalom* se uită împrejur rușinat.

Dela masa vecină îl privesc, ca pe o curiozitate antediluviană, doi tineri spilcuiți, cu gulerele înalte, cu pantalonii răsfrași, de poți să le admiri ciorapii lucrați à jour.

Când dă însă de privirile noastre, cari îi des-tăinuiesc alte simțăminte decât ale celor din vecini, prinde și el inimă, se așează lângă noi, privește drept în față pe chelnărul, care ne în-ntreabă ce poțim și — deși nu pricepe *Visalom* ce bolborosește, acesta-i spune pe românește — răspicat — arătând spre noi: »Intreabă, neamțule, pe domnii ăștia« și întorcându-se spre mine ogliind în față conștiința, că vorbește acum lucruri de-a doua mână, îmi zice: Ce mi- da, o fi binec. (Sfîrșitul va urma).

Școala românească.

Chitibușurile legii-Apponyi.

Limba românească împinsă pe încetul din școală.

Insemnătatea limbii de instrucție.

O altă dispoziție a legii, fatală instrucției firești.

Situația congresului în fața acestor dispoziții.

Amestecul statului la numirea învățătorilor.

Dreptul bisericii de a pune învățătorii este înlăturat.

III.

În cele premerse nu am arătat nici pe departe punctele cele mai jignitoare din dispozițiile legii școlare ultime.

Între cele mai grele jigniri trebuie să punem, la acest loc, că limba de propunere românească de până aici a școalelor noastre în tot momentul poate fi expusă a i-se da în coastă limba maghiară, ca a doua limbă de propunere a unela și aceleiași școale și în același vreme.

Articolul de lege XLIV din 1868 ni-a lăsat, ce e drept, să ne alegem, ca susținătorii de școale, în mod liber limba de propunere.

Legea din 1907 în (§ 18) resucește acest drept, în așa fel, că nici un minut nu putem fi siguri, că în școalele confesionale românești ca mâne va mai fi limba noastră limba instrucției.

Asupra acesteia este de ajuns să spunem, că într'o anumită comună, care nu are școală maghiară, să se așeze o familie-două, maghiare, sau de cele cu botezul ritual al lui Moise, cari toți primesc și botezul »patriotismului« de azi — iar odraslele acestor familii să ceară a fi înscrise în școala noastră confesională. Și, să ne întrebăm, în care sat nu avem atari familii, și câte din ele nu ar aduce aceasta jertfă »patriotică« pe altarul noii legi școlare?

Din momentul, în care părinții ăstorfel de familii vor dori limba de instrucție maghiară pe seama odraslelor lor, ministrul »poate« — și cum, doamne să nu poată, căci doar a putut și până acum în mai multe cazuri! — să dispună, ca pe seama acestora să se țină instrucția în limba maghiară. Și iată ne cu școala bilincvă în înțelesul cel mai real, iar tu, dascăle românesc, fă apoi sporul așteptat de cei doi stăpâni ce-i ai.

Limba românească împinsă pe încetul din școală.

Este însă o posibilitate și mai gravă care, de- asemenea este provăzută în lege: când numărul școlărilor »de limbă maternă maghiară« ajunge la oare-care școală de a noastră cifra de 20, sau să deie contingent pentru 20% din totalitatea școlărilor înscrși la școala respectivă, atunci necondițioat (»okvetlenül«) are să se facă instrucția în limba maghiară pe seama acestor școlari.

Și să ne întrebăm, oare, lucrându-se cu sistem pentru valorarea acestei »ușije« a legii, care din școalele noastre din comunele mai de seamă, (în cari comune sunt de regulă și elemente etnice de altă limbă) va rămânea și va putea rămânea nealterată în punctul limbii de instrucție?

Ceva și mai mult — a treia posibilitate prevăzută în lege — dacă cel puțin jumătate din școlarii înscrși la o școală confesională sunt de limbă maternă maghiară, limba de instrucție are să fie cea maghiară pentru întreaga școala respectivă. Iar ca floare în pălărie, legea zice, că: »În toate acelea școale populare însă, în cari limba maghiară e introdusă deja ca limbă de propunere, starea de acum nu se mai poate schimba«, ci numai atâta milă se face, că: »susținătorilor de școale le stă în voie (dacă le va sta și în puțința morală și fizică!), ca elevilor

FEIWEL LIPOT utodai

Budapest

IX. Ipar utca 4.

Bănci de școală

Moblie de școală

Mobilă modernă de biurouri și fabricare de instrumente gimnastice.

Catalog de prețuri gratuit și portu franco.

cari nu știu limba maghiară, să li-se facă instrucțiunea și în limba lor maternă.

Cum? prin ce mijloace? Prin angajarea unui dascăl special de românește? iar acesta să propună — unde? în aceeași sală? în același clasă și minut? ori să ne facem sală nouă și să plătim dascăl separat pe sama școlărilor nepricipatori de ungurește?

Iată, încât ne împinge dispoziția legii școlare din urmă.

Avem și n'avem școală. Dar mai mult nu o avem decât o avem.

Insemnătatea limbii de instrucție.

Limba de propunere nu numai că dă criteriul cel mai neîndolios pentru a stabili caracterul unei școli, ci este, totodată, și mijlocul cel mai esențial, prin care școala se degajază și se poate degaja de misiunea sa culturală. A nu respecta principiul limbii de instrucție pe înțelesul școlărilor, este un flagrant contrast cu legile firii și cu porunca culturii și perfecțiunii, care este de viza lumii civilizate de azi. Ba și mai mult: este bruscarea civilizației, iar în cazul special al școlii noastre, cu școlari cari de multe ori nici un gur n'au văzut, necum să-i știe vorbi limba — este un atentat din cele mai îndrăznețe la adresa dreptului nostru firesc, de-a avea o limbă și o cultură românească, a noastră.

A ne învoi, ca școala noastră să poată ajunge învâdată cu două limbi, ar însemna că ne-am iscălit osânda de moarte culturală și că pe fii noștri îi lăsăm pradă unei școli, care nu le poate dezvoltă inteligența; care nu le poate edifica sufletul; care nu-i prevede cu cunoștințe pentru viața de toate zilele, ci-i înfundă sufletul în întunecatul neștiinței.

Alteceva ar fi, dacă aceea — a doua — limbă a școlii ar fi mai accesibilă, și dacă pe urmele însușirii ei am ajunge la oarecare bunătați în viața de toate zilele, — dar după bunătați, limbii maghiare numai alții se ling pe buze. Noi — nu.

O altă dispoziție a legii, fatală instrucției firești.

Legea mai conține și dispoziția, că ajutoarele, votate de stat la întregirea plăților și cvincvenalelor învățătorescilor din visteria publică, la care și noi contribuim ca cetățeni, au de urmare, că în o școală astfel ajutată, limba maghiară, socoata, geografia și istoria iar mai departe constituția patriei, să se propună toate — nu după planul de învățământ pe care-l va compune biserica și-l va prezenta guvernului spre aprobare (dacă chiar l ar aproba!) — ci exclusiv după planul stabilit de guvern, pe bază de manuale și recvizite de învățământ aprobate de guvern, și în numărul de oare fixat iarăși de guvern (§ 20). Această dispoziție a legii încă țintește o înlăturare oarecare a limbii românești ca limbă de instrucție.

Situația congresului în fața acestor dispoziții.

În fața acestei situații trebuie să ne întrebăm: câte școli vom avea, cari vor putea să nu reflecteze la ajutoarele »danaice« ale statului? Aceasta încă este o întrebare cardinală. Răspunsul ce se va da, trebuie să determine hotărârea ce o va lua congresul. Pentru că cele patru obiecte de învățământ înșirate mai sus, vor trebui să se propună în modul arătat, în atâtea cazuri, câte vor fi școlile avizate la acest ajutor.

Pe lângă aceea, cum zice legea (§. 21), în toate școlile, pe cari le va ajuta statul cu sume ce trec peste 200 cor. la câte un salariu fundamental învățătoresc, aplicarea învățătorului va depinde de la aprobarea guvernului.

Și iarăși ni-se impune întrebarea: Câte vor fi școlile »fericite« cu astfel de ajutoare? Măritul

...ores stă deci, și aici în fața unei întrebări, esențială... școlilor de acest soi, cu atâtea mare numărul... jurisdicția bisericii și sfera mai nominală devine... aplicării dascălilor noștri, — chestie care devine... delicată atunci, când o privești, și trebuie s'o privești, prin prisma interesului autonomiei bisericii care este un scop pentru noi și un spin în ochii guvernărilor noștri de azi.

Amestecul statului la numirea învățătorilor.

Că încât merge aceasta dispoziție a legii, este foarte evident. Asupra aplicării dascălului ajutorat cu peste 200 cor. la salariul fundamental se asigură statului cuvântul din urmă la instituție, lucru care nu este fără interes dacă ne dăm samă, că nu este eschis ca în viitor, supt povara sarcinilor publice, credincioșii noștri să nu poată da restul de câte 800 cor. la salariile fundamentale, ceea-ce ar mâna apă bisericii pe moara statului.

Instituția dascălilor noștri a fost rezervată până acuma bisericii, drept, care isvorește din ideea autonomiei bisericii; drept care, în practica lucrului, însă, eschiderea dreptului de ingerință a oricăror alți factori externi. Și tocmai, la inima acestui drept autonom al bisericii țintește statul prin dispoziția arătată a §-ului 21 din lege.

Dar el a încercat să facă și o altă spărtură, anume în o altă parte a dreptului de dispoziție al bisericii, — la aplicarea învățătorilor provizori. Dreptul acesta a fost până aci exercitat exclusiv de biserică, în așa fel, că învățător suplent putea să aplice, fără a mai cere învoirea cuiva, nu numai în cazurile de vacanță, ci și atunci când un învățător a ajuns bolnav încât să nu-și poată împlini datorițele oficiale, precum și atunci când altul ar fi fost suspendat prin procedura disciplinară care necesita înlocuirea lui.

Dreptul bisericii de a numi învățătorii este înlăturat.

După legea nouă școlară însă (§ 9) se limitează și acest drept, deși este vorba de îngrijirea școlii numai de azi pe mâne.

Legea nouă admite numirea de învățător suplent numai în postul devenit vacant prin moartea dascălului (§ 2) și în cazul prevăzut de § 28, când învățătorul s'a dovedit, prin procedura disciplinară, că nu a propus limba maghiară cu succesul pretins de lege.

Așadar prin dispoziția §-ului 9 al legii este eschisă aplicarea de suplent în cazurile de disciplină urmărite de organele bisericești.

Ce însemnă aceasta? Însemnă, dacă bine înțelegem legea, că dreptul disciplinar al bisericii stă în privința dascălilor noștri la dispoziția unei supracenzurări indirecte din partea organelor politice administrative, — pentru că, după §. 2 al legii, în general aplicarea de învățătorii suplenti atârna de la concesiunea specială din caz în caz dată de comitetul administrativ comitatenz.

Unde ajungem în chipul acesta? Acolo, că pe dascălii cu ajutoare de peste 200 cor. la salare, îi va întări în ultima instanță guvernul; acolo, unde, din motive elementare de moarte etc. ori din motive disciplinare biserica va voi să pună suplent, nu poate; iar când va voi să disciplineze pe dascălul trădător, nu-l va putea scoate de sub aripile solgăbirăului, inspectorului, fiișpanului etc. Asupra cui dară va mai putea dispune biserica, dintre învățătorii săi? Iar când va voi biserica să scape pe vr-un dascăl nevinovat din ghiarele dușmănoase ale cuiva, oare va putea-o face? și oare nu-și va atrage astfel odiul complicității sau cel puțin al suspiciunii? Din cele premerse ajungem deci la acea concluzie, că dreptul bisericii de a-și numi învățătorii, precum și acela de a-i disciplina trece cu totul deși pe nesimțite asupra statului.

Primejdia alcoolului în Rusia.

Cum stăm noi? Deprinderi rele la noi.

În Rusia s'a început o luptă mare împotriva beuturii spirituoase, cunoscută supt numele de *vutcă*. Acesta e rachiul rușilor.

De sine se înțelege, că *vutca*, fiind beaură spirituoasă, și ea, tot atât de vătămătoare e sănătății, ca și toate celelalte beuturi spirituoase.

Vutca, cu cea mai mare necruțare a nenorocită și nenorocește mil de ființe omenești, din care pricină e trist și dureros, că până acuma nimic temeinic nu s'a făcut în Rusia, ca bieții oameni, dintre cari cei mai mulți cu totul sânt lipsiți de lumină bine făcătoare și neapărat trebuincioasă a culturii sânt învățături, să se lase de beutul ei, sau cel puțin să o bea în măsură mai mică, nefiind aceasta atât de păgubitor și stricacios.

Nepunându-se nici o piedică îngrozitorului rău izvorit din consumarea în măsură nebună a *vutchei*, ei din zi în zi tot mai mult s'a lăsat, tot mai multe jertfe a cerut, și astfel e frumos, e de mare însemnătate, că acuma, mai mulți bărbați ruși învățați, au luat hotărârea ca să lupte împotriva *vutchei*.

Urmarea acestei hotărâri e, că la iarnă o să se țină la Petersburg, capitala Rusiei, cel dintâi congres anti-alcoolic rusesc, unde acei bărbați se vor sfătui, că ce trebuie să se facă, ca bieții oameni să scape de unul dintre dușmanii lor de moarte, înlocuindu-se astfel, în privința aceasta, răul cu binele.

Primejdia într'adevăr e foarte mare, căci inițiatorii congresului mai sus amintit, au ajuns la convingerea, că dacă nu se va face nimic temeinic și folositor, *poporul rus o să se înce în vutcă!*

Unul dintre conducătorii mișcării anti-alcooliste, a scris o carte, în care comunică mai multe date statistice, cari nu pot fi mai triste decât sânt.

Alcoolismul (patima beției) a început să se lățească și între copii; între acei copii fragezi, cari încă cercetează școala.

În guvernamentul *Kursk*, din 468 copii de școală, 369 beau *vutcă*, adică 75%.

Un alt conducător al mișcării alcooliste, aduce date statistice cu privire la patima beției industriașilor din *Petersburg*. Din 470 industriași, 248, deci mai mulți de jumătate, sânt alcoolisti.

Conform datelor din anul 1899, în clasele înalte încă și-a făcut loc *vutca*; aici din 58 de copii, 10 sânt bețivi.

Din clasa mijlocie, din 21 copii, 10 au beut *vutcă* iar din aceștia 5 totdeauna să îmbătau.

Mult mai trist e faptul, că și fetele au îndrăgit *vutca*, căci din 30 fete — copile cari încă cercetează școala — 17 de mai multe ori în stare de beție au mers la școală.

Dacă în privința beției, sau consumarea beuturilor spirituoase, facem o asemănare între noi românii și între ruși, vedem, că noi față de ei stăm cu mult mai bine, căci la noi patima beției nu e lăsată așa de mult. Și, ce bine ar fi dacă cu totul ne-am lăsa de consumarea beuturilor spirituoase și în loc de afurisita otrăvă, numită rachiul, am bea numai apă, cea apă curată și sănătoasă, lăsată de atotputernicul Dumnezeu. Dacă am face lucrul acesta atât de frumos și cuminte, la câte rele, la câte nenorociri nu am pune sfârșit.

Cu acest prilej, amintesc o deprindere nespuse de rea și păgubitoare, a țăranelor noastre. Dacă vre un copil, începând chiar și de la etatea de 2 ani e bolnav, părinții săi în loc de medicamente, îi dau să bea rachiul, sau mai bine zis îl silesc la aceasta. Ei sunt de greșita credință, că rachiul face bine bolnavului!

Tot astfel mulți țărani, la ospățuri, la pomene și mat cu seamă acasă zilnic dau copiilor lor să bea rachiul, ceea-ce le face bucurie mare.

Pentru nimicirea acestei deprinderi, pe care cu drept cuvânt o putem numi nebună și aducătoare de mari nenorociri, în cel dintâi loc preoții și învățătorii dela sate, fiind ei în atingere zil-

Iosef Müller & Comp., Mediaș-Medgyes. Birou tehnic și întreprindere de zidit pentru zidire de beton și beton de fier; depozit de lucrări de ciment
Primește și pregătește tot felul de construcțiuni de beton de fier: așezarea de padimente fără închieturi, depozit stabil de țigle pentru acoperit din ciment, barere pentru trepte, plăci de ciment, și pietrii-beton pentru fântâni.

nică cu poporul, ar trebui să lupte cu armele cele mai necruțătoare.

Dacă s'ar face aceasta, numărul nenorocirilor de cari, în urma beției, țărănul nostru e părtaș, sigur, că din ce în ce tot mai mic o să fie, ceea ce servește spre binele, înaintarea și întărirea neamului nostru românesc.

Alex. Tințariu.

Serbările dela Sibiu.

— Dela trimisul nostru. —

Ziua a doua.

Sibiu, 13 Oct.

Publicul de azi nu e mai puțin distins și interesant ca ieri. Remarc pe d. Anton Mocioni, a cărui prezență face o impresie excelentă.

Intre oaspeți văd pe archimandriții Filaret Musta și Vasile Mangra și Dr. Ilarion Pușcariu, d. Gheorghe Pop de Băsești, primarul Sibiului Albert Dörr, Dr. Nicolae Oncu (Arad), Dr. Nic. Vecerdea (Brașov), d. Petru Ionaș (Birchiș), generalul Mihălțeanu, protopopii Dr. Gh. Popovici (Lugoj) și vechiul naționalist Mihai Popovici (Orșova), Ilie Droc, Galactea Șagău, Simeon Păcuraru, avocatul Gavril Tripon (Bistrița), protopopul Boldea, preot militar.

Sexul gingaș e foarte bine reprezentat. Numeroase doamne și domnișoare drăgălașe ocupă sala și galeriile.

Masa biroului are aceiași înfățișare ca și ieri.

Sedința II.

Prezidează vicepreședintele d. Andrei Bârsean.

Secretarul Oct. Tăslăuanu dă citire mai multor telegrame de salutare din Deva, Blaj, Bala-mare, Șimleul-Sălagiului, Năsăud, Caransebeș, Sân-Miclăușul Giurgeului și Cluj și o adresă dela d. profesor universitar din Praga Dr. Ioan Urban Jarnik, cunoscutul folclorist care cu d. Andrei Bârseanu a publicat cunoscuta colecție de poezii populare. În cuvinte călduroase el salută adunarea care mulțamește cu strigăte de *Trăiască*.

Vicepreședintele comunică că în cursul zilei de ieri a sosit o propunere a preotului militar din Viena Dr. Virgil Cioban. Acesta o citește propunerea ca Asociația să ceară ca în timpul serviciului militar soldații români să fie instruiți în știința de carte de câră gradați, lucru din care ar răsări un mare folos pentru popor.

Se hotărăște ca propunerea să se discute în comitet.

Vicepreședintele mulțamește părintelui Dr. Cioban pentru interesul ce arată pentru această importantă chestiune.

Rapoartele.

D. Vasile Osvadă dă citire raportului comisiunii de cenzurare a conturilor Asociației.

Declară că conturile s'au găsit în rânduială și propune descărcarea comitetului.

D. Dr. V. Braniste prezintă raportul comisiunii pentru cenzurarea raportului general.

Spune că nu a putut să facă un raport amănunțit prea vast. Arată împrejurările din timpul înființării Asociației, când ea va avea scopul să îndrumeze și să controleze mersul culturii și literaturii noastre. Sarcina asta azi a primit-o o altă instituție, Academia Română. Azi Asociația are chemarea de a mijloci produsele culturii românești poporului nostru și de a ocroti așezămintele de cultura românească. Aici însă noi nu putem face decât foarte puțin, căci statul pune tot mai mult stăpânire pe ele. »Asociația« are chemarea de a întregi lipsurile lăsate în cultura noastră de școală. Trebuie să veghiăm asupra curățeniei cugetării simțirii românești. Sânt ținuturi întregi unde orice viață culturală românească mai înaltă este cu neputință din cauză că cultura și limba străină stăpânește gândirea cărțurilor noastre. Cultura și limba străină împiedecă acolo orice gândire și muncă românească intelectuală. »Asociațiunea« are chemare de a parceliza aceste efecte întâi prin răspândirea scrisului și culturii româ-

nești, prin combaterea influenței culturale străine și prin munca de organizare și progres economic. Această din urmă ramură nu a făcut dela început parte din programul de muncă al Asociației, dar ea este de însemnătate. S'a instituit un conferențiar economic în acest scop și se vor face alți pași pe această cale.

În privința muncii culturale o diferențiere s'a făcut între răspândirea culturii în popor și între intelectuali. Nu este ce-i drept o deosebire fundamentală între cultura poporului și a intelectualilor.

Nu, căci în fond cultura amândurora e aceeași. Doar o bifurcare a acestei munci e necesară prin natura lucrurilor. S'au introdus astfel conferințele pentru intelectuali și va trebui să se introducă un control sever în privința producțiilor intelectuale pentru popor. La periferii constatăm adesea că se în conferințe într'o limbă greșită, sunt conferențieri cari și ei luptă cu dificultățile de a se exprima. E mic numărul conferențierilor cari își pot exprima ideile în mod precis și într'o formă bună și curată.

Sunt chiar și între edițiile Asociației multe cari deși scrise curat și bine nu sunt însă scrise în limbă populară.

Acelaș lucru se poate spune și despre activitatea agronomului a cărei înființare se proiectează. E de dorit ca în privința asta să se elaboreze un plan special asupra activității lui și să se stabilească un control.

Vorbește despre propunerea de a se înființa o nouă secție agronomică, spune că ideea e bună dar ea va trebui studiată amănunțit.

Despre *despărțăminte* spune că e foarte puțin ce se face. Chiar și unde se pare că se face ceva nu se face, decât forme, adunări, procese verbale, serbări odată pe an pentru ca la centru să se creadă că se lucrează. Nicăiri însă o acțiune conștientă și sistematică concentrică sau centrifugă nu se întreprinde.

Despre propunerea Dlui Dr. D. Stoica spune că ea trebuie studiată și realizată măcar succesiv. Nu s'a putut respinge din capul locului propunerea asta deși la prima vedere pare nerealizabilă. S'ar putea înființa succesiv, la început numai 4—5 posturi de secretari cu leafă.

Când se vor putea înscrie 4—500 de membri într'un singur despărțământ — lucru care nu-i imposibil la despărțăminte cu 100—120 de comune unde sânt atâți preoți învățători, și intelectuali — atunci s'ar putea încerca asta. Propune ca chestiunea aceasta să se studieze și să se facă măcar o experiență.

Tot așa cu propunerea de a edita un călindar. Călindarul e mijlocul cel mai bun de a răspândi poveștile de înaintare economică. Propunerea se dă spre studiere comitetului central.

Propunerea ce s'a făcut de a se publica lista tuturor membrilor decedați se va da comitetului.

Cea din urmă propunere ce s'a făcut de a grupa societățile meseriașilor noștri sub egida »Asociației«. Raportorul declară că e contra ei căci a desființa reuniunile de meseriași și așa puține ar fi o greșală. »Asociația« și-ar încălca programul ei cu prea multe probleme pe care nu le-ar putea deslega și activitatea ei s'ar abate și ar deveni infructuoasă.

Prezintă propunerea ca *activitatea literară și culturală din centrul Asociațiunii să devie mai vie și mai intensivă*.

Propune întâi în general ca să se primească raportul general, în special propune ca să se exprime doliul pentru membri decedați ai Asociației.

Vicepreședintele roagă, adunarea să exprime prin ridicare doliul ei pentru membrii pierduți. Adunarea se ridică rostind: *În veci pomenirea lor*.

Raportorul propune ca să se ia măsuri pentru sporirea mai intensivă a membrilor.

Se primește.

Raportorul constată că raportul general deși nu împlineste toate așteptările, e totuși mai bun decât în alți ani.

În chestia bibliotecilor spune că să se studieze, dacă nu ar trebui în loc de bibliotecă populară, să se publice cu aceiaș cheltuială broșuri pentru popor pe care să le răspândească în popor. Se hotărăște a se studia.

Raportorul mai propune ca să se întoarcă conferențierilor cheltuielile ce au cu conferințele pe

cari le țin în diferite locuri pentru publicul intelectual. Se primește.

Propune ca să se supuie publicațiile populare ale Asociației unui control în privința limbii.

D. Oct. Goga spune că secția literară *le-a studiat și le-a găsit bune*. Câtă vreme deci membrii cari alcătuiesc secția literară nu se schimbă, nici păreriile despre acele lucrări nu se vor putea schimba.

Un incident în jurul secretarului literar.

La propunerea ca activitatea literară și culturală a comitetului să se mărească, vorbește

D. Octavian Goga, care se crede dator a răspunde la această propunere. Spune că el este vizat prin propunerea asta.

Spune că acest fel de critică al oamenilor cari după un an de odihnă acasă vin să critice activitatea secretarilor Asociației este ieftin și nu-i legitimat. Spune că acum trei ani când a primit postul de secretar a avut mai multe proiecte, cari i s'au zădărnicit. Și el s'a gândit la problema ce-i incumbă »Asociațiunii« de a lucra pentru înaintarea noastră culturală și a găsit că pentru intelectuali este de prisos ca »Asociația« să mai scoată o revistă literară, deoarece apar în România reviste cari împlinesc lacuna asta. Cine dorește a cetii să le aboneze pe acele și să nu aștepte ca în schimbul cotizației să i se dea o revistă. Cotizația asta la »Asociație« să fie considerată ca un bir național, pe care să-l plătească intelectualii noștri jertfindu-o întreagă pentru scopul ridicării culturale a poporului. În felul acesta s'a suprimat apariția revistei »Transilvania« și s'a hotărât scoaterea unei reviste pentru popor: »Țara Noastră«. Declară că a lucrat timp de un an la această revistă, muncă în destul de mare pentru o singură persoană. Greutățile se cunosc însă: a intervenit procurorul și a fost nevoit să se suprimă apariția revistei. A recomandat înființarea unei biblioteci pentru popor. Am propus, zice, să se scoată lunar câte o cărticică formându-se o bibliotecă populară. Nu s'a îngăduit să apară decât tot la două luni, șase pe an. Piedica a fost: lipsa de mijloace.

Cere ca de aici înainte comitetul să facă propunerile pentru îndemnisarea mișcării literare și un secretar, ale căror propuneri totdeauna au fost respinse căci, zice, m'am săturat de a mai prezenta planuri care să se respingă. Exprimă nemulțumirea sa față cu propunerea raportului.

Cuvintele acestea au fost rostite în tonul omului plictisit și desgustat de multele critici ce se fac.

Dr. Braniste își menține propunerea. Vorbește încă d. Dr. Cioban apărând pe secretar iar d. Gavril Tripon vorbește pentru propunerea raportului pe care adunarea o primește.

Discuția întreagă a fost un incident penibil, care a impresionat mult lumea. Am avut impresia că adunarea a votat moștirea mai mult din diferența pentru comisiune și fără a cerceta, ba chiar fără a cunoaște bine chestiunea.

Raportul Dlui Dr. Braniste comunică cu bucurie apariția dicționarului toponimic, făcut de Dnii Silvestru Moldovan și Nicolae Togan, membrii ai secțiunilor »Asociației« și propune ca să li-se exprime autorilor mulțumită în protocol.

Se primește.

Raportul constată cu bucurie reapariția revistei »Transilvania«, care propune ca să apară din nou de 6 ori pe an.

Se primește

Raportorul arată că în mai multe cazuri autoritățile au oprit adunările secțiilor din diferite locuri. Într'un loc în Ibașfalău suprefectul a cerut să i-se întoarcă în mod anticipat cheltuiala — pentru a azista la adunarea secțiunii, căci fără prezența sa cultura românească nu are voie să înflorească (Rișete). Arată măsurile ce s'au luat.

Di Lazar Triteanu întreabă ce răspuns a primit în afacerea asta dela guvern.

Di N. Ivan răspunde arătând cazul amănunțit și spune că au intervenit și deputații și că guvernul a luat măsuri să nu se mai repete astfel de cazuri.

Raportul comunică că fostul căpitan Teodor Sandul a lăsat Asociațiunii suma de 24000 de cor. Adunarea aduce prinos de recunoștință donatorului arătându-și doliul prin ridicare.

Adunarea primește propunerile raportului.

Di Dr. D. Stoica dorește să-și motiveze propunerea privitoare la secretarii salariați. Adu-

narea hotărășta să-și înainteze motivarea comitetului în scris.

Vicepreședintele mulțamește raportorilor pentru rapoartele ce au făcut,

Dl **Vasile Osvadă** prezintă raportul comisiunii asupra bugetului pentru noul exercițiu. Rezultă din acest raport că venitele fondurilor au fost de 60.295 cor., din cari se adaugă la capital suma de 10.790 coroane. Adunarea votează și bugetul.

Rezultatul bănesc al adunării.

D. **Dr. Crăciunescu** citește raportul de înscriere a membrilor. Arată că s'au încasat cu acest prilej suma de 2890 cor. Considerând că în Sibiu, unde s'au ținut atâtea adunări generale, aproape toată lumea e înscrisă la Asociațiune, rezultatul acesta e foarte frumos.

D. **Tăslăuanu** spune că s'a primit o invitație a secției Dej, pentru a se ține adunarea generală a anului viitor la Dej și una dela secția Blaj de a se ține adunarea generală din 1911, când se va serba semicentenarul Asociației la Blaj.

Amândouă invitațiile se primesc.

Inchiderea adunării.

Vice-președintele constată că adunarea a fost frumoasă și discuțiile s'au urmat în bună rânduială. Dacă adunările generale ale »Asociației« nu ar avea nici un alt merit decât de a aduna în fiecare an pe intelectualii noștri la un loc, ar fi și aceasta destul de mare. De câte ori ne adunăm, constatăm că acelaș sentiment bate în inimile noastre ale tuturor, sentimentul de dragoste pentru poporul nostru pe care vrem să-l înălțăm la cultură.

Baronul **Eötvös** venit la o adunare culturală săsească a spus că viața popoarelor din țara asta este o întrecere în cultură și care popor va fi ajuns la apogeul dezvoltării sale culturale, va fi bătut pe celelalte. De aceia și noi trebuie să căutăm, înaintarea și înflorirea culturii noastre care e desăvârșirea sufletului nostru. Poporul nostru înțelege prin cultura sa sufletul său și vede în limba sa mijlocul de a se pune în legătură cu ceilalți frați ai săi de un sânge de pretutindeni. (Aplauze). Poporul nostru nu va admite ca alții să-i stăpânească prin cultură, căci vrem să fim stăpâni pe sufletul nostru și nu cunoaștem alt stăpân peste el decât pe D-zeu. (Aplauze entuziaste). El este al nostru și ceiace-i al nostru nu vom lăsa să ni-se răpească niciodată. (Aplauze frenetice și prelungite).

Am avut ocaziunea de a comemora pe doi bărbați mari ai neamului nostru, pe Șaguna și pe Mocioni. Să-i avem totdeauna pildă vie înaintea noastră și atunci ne vom atinge idealul. Dorește ca membrii Asociației să se întâlnească și anul viitor în aceiaș frățească armonie ca și acuma și închide adunarea.

D. **Gavril Tripon** mulțamește mișcat comitetului și vicepreședintelui și aduce priinos memoriei lui Șaguna și Mocioni.

Adunarea aclamă pe orator, apoi se dizolvă, ducând un sentiment de înălțare și mulțămire cu sine.

Conferința dlui Branște.

După prânz la orele 4 d. **Dr. Valeriu Branște** a ținut o conferință în sala »Muzeului« despre Alexandru Mocioni. Conferențiarul a caracterizat pe Mocioni mai ales ca filozof. A arătat ideile lui asupra problemelor filozofiei. Mocioni a fost un adversar al lui Kant, a cărui etică a combătut-o ca fiind de caracter speculativ.

A arătat polemica ce a avut-o Mocioni cu profesorul Savsky din Lemberg și a ilustrat vederile precum și stilul filozofic al lui Mocioni cu citații din lucrările lui filozofice. Conferința a fost

ascultată de un mare public și cu tot caracterul abstract al subiectului a fost urmărită cu interes.

Balul.

Seara la orele 8 a avut loc un bal al »Reuniunii femeilor romine« în sala »Gesellschaftshaus«.

Banchetul presei.

O notă de un deosebit interes a adus în aceste serbări o mică agapă a presei românești, dată în seara întâii zile.

Reprezentanții presei se adunaseră într'un număr foarte frumos la serbări. Din generositatea lor proprie și a citorva protectori, ziariștii adunați au dat o agrapă în onoarea dlui Andrei Birseanu, sărbătoritul vicepreședinte.

»Necrescuții« presei au dovedit că știu să dea dovadă de mult bun simț și finețe. O atmosferă de intimitate și distincțiune a dominat în această serbare plină de căldură și bun umor potolit. A prezidat d. Oct. Goga. Un decor potrivit au format exemplarele tuturor ziarelor noastre atîrnate de jur împrejurul sălii. D. Borcea a știut imediat printr'o improvizație să dea o țilcuire acestei înșirări de ziare legîndu-le într'un text plin de spirit și schepsis.

In preajma congresului național bisericesc.

Chestia catechizării și a Caransebeșului. — Atacul »Tribunii«. — Episcopul Papp și Kossuth.

Sibiu, în 13 Octomvrie.

Măine se împlinește congresul național bisericesc al mitropoliei ortodoxe. Din numărul însemnat de chestiuni la ordinea zilei se ridică două: Chestia diecezei Caransebeșului și chestia catechizării. În această din urmă chestiune, nădăjduim că congresul va fi solidar în a aproba hotărîrea consistorului mitropolitan. Va fi o manifestație care dacă nu va aduce o nouă fază în această chestiune, va înălța totuși efectul acelei hotărîri a consistorului și se va opune volniciei ministrului de culte, dănd rezistenței bisericii noastre pecetia prestigiului și greutății morale a corporației noastre leguitoare bisericești. Ministrul va trebui să înțeleagă, că biserica românească întreagă, cler și mirean, respinge cu hotărîre atacul lui și va sprîjini, măcar aici, pe arhieriei în lupta ce o duc pentru caracterul național al bisericii.

Mai complicată e chestiunea diecezei Caransebeșului. Membrii congresului nu au sosit încă toți și nu se poate cunoaște felul în care se va pune în discuțiune chestiunea aceasta. Cu atât mai mult se discută chestiunea în cercurile de aici.

Indeosebi atacul »Tribunii« contra arhieriei noastre a făcut o adâncă impresiune și este mult comentat. Pe când unii, cari cunosc intrigile arhieriei noastre și nevinovăția lor, aprobă deplin atitudinea »Tribunii«, alții neinițiați găsesc, firește că astfel de atacuri sînt »prea violente«. Toți așteaptă însă cu nerăbdare desfășurarea acestei polemici și se pregătesc la surprize. Credem că »Tribuna« nu va rămâne datoare în caz de nevoie își va face față acestei polemici.

În cercurile de aici se afirmă că în congresul ce se va întruni măne se va pune în discuție și afacerea episcopului I. I. Papp al Aradului, care a participat la desvălirea statuii lui Kossuth. Forma în care se va înflera atitudinea episcopului de Arad ca anti-românească și mai ales anti-bisericească. Biserica noastră a fost totdeauna inspirată de respect și atașare către dinastie iar fapta episcopului de Arad ar fi jignit această tradiție dinastică la noi.

Pentru aceia P. S. Sa va trebui să fie reprobat cu cea mai mare hotărîre și discuția ce se va învinge va fi o desmintire categorică, și un violent rechizitoriu la adresa prelatului uitat de datorile

sale. Ea va fi de sigur una din senzațiile congresului.

Zilele întâi vor fi consacrate formalităților. După ședința de deschidere deputații vor prezenta credenționalele cari se vor trece la secțiuni pentru verificare. Munca asta și a constituirii biroului va dura timp de vre-o 3 zile, încât abia sâptămana viitoare, după serbările Centenarului lui Șaguna, vor începe lucrările adevărate ale congresului.

Correspondentul.

Deschiderea congresului național bisericesc.

— Prin telefon dela trimisul nostru. —

Sibiu, 14 Octomvrie.

După înălțătoarele serbări culturale de alaltăieri și ieri, ale Asociațiunii, șirul evenimentelor românești s'a urmat azi cu deschiderea congresului național bisericesc, care a avut loc în biserica catedrală.

Dimineața la orele 9 s'a celebrat o liturghie, la care a pontificat I. P. S. S. Mitropolitul **Ion Meșianu**, archimandriții **Dr. Ilarion Pușcariu**, **Filaret Musta** și **Augustin Hamza**, protosincelii **Dr. E. Roșca** și **Dr. E. M. Cristea**, diaconii **Dumitru Câmpean** și **Dr. Vasile Stan**. Corul mixt a dat răspunsurile supt conducerea d-lui **Timotei Popovici**. În cor a cântat **Priceasna** și **Irmosul**, baritonul **Isaia Popa**, cu putere și frumusețe.

După serviciul divin s'a ținut deschiderea congresului, tot în catedrală. La masa prezidială în frunte I. P. S. Sa Mitropolitul, la dreapta lui P. S. S. Episcopul Aradului **Ioan I. Papp**. Biserica e plină de membrii congresului din archidieceză și cele două dieceze sufragane, — între ei și d. **Antoniu de Mocsonyi**, care a luat parte și la serbările Asociațiunii.

Este interesant să vezi între membrii congresului pe cei trei episcopi neîntăriți: **Vasile Mangra**, **Filaret Musta** și **Traian Badescu**.

Mitropolitul **Ion Meșianu** a deschis congresul prin următoarea cuvântare:

Preasfințite Dle Episcop.

Venerabili domni și frați!

Precum se mângăie ori-cari părinți, mai ales când la adânci bătrânețe se văd încunjuțați de fiii lui iubiți și întruniți în jurul lor din apropiere și depărtare ca să consulte, și să lucre împreună la viitorul familiei, tot asemenea mângăiere simțesc și eu acum la etatea încă foarte înaintată, văzându-mă încunjuțat de D-voastră fii mei iubiți reprezentați și lubitul nostru cler și popor din metropolia noastră, veniți din apropiere și depărtare, pentru a consulta și lucra împreună la viitorul tot mai bun al poporului nostru, biserica cea vie a Dumnezeuului, familia noastră cea mare. Deci salutându-vă cordial, Vă implor dela ceriu, încă mulți ani de conlucrare mănoasă în via Domnului.

Mângăierea încă se micșorează însă d-lor, când văd cu durere golul mare și simțitor ce l-au lăsat în cursul timpului mai nou, aproape toți acei fruntași valoroși, înțelepți și luminați ca fericitul episcop **N. Popea**, ca fericii: **Antonie**, **Eugenie**, **Zenovie** și **Alexandru de Mocsonyi** și alții de memorie în vecl binecuvântată, cu cari cu durere încă numai trei dintre D-voastră, dela începutul erei noastre constituționale, am lucrat împreună la opul cel mare al regenerării noastre. Tot asemenea îmi slăbește mângăierea și când mai cuget, că sărbările în zilele proxime ale centenarului nostru, fericitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit **Andrei baron de Șaguna**, de memorie în etern binecuvântată, vă vor reînvia marea du-

vere a lipsei lui dintre noi, chiar în aceste timpuri grele pentru biserica noastră națională.

Nutresc însă fireasca speranță, D-ilor, că deși el lipsește dintre noi, spiritul lui este și va fi pururea între noi, și ne va inspira și nouă înțelepciunea sa, dragostea de biserică și patrie și bunăînțelegere neapărat delipsă în lucrările noastre la întărirea bisericii străbune, și prin aceasta la binele și fericirea noastră.

Nutresc fireasca speranță d-ilor, că D-voastră veți suplini cu demnitate acel gol și oricare altul în rău, din zilele noastre, inspirându-vă de același zel, înțelepciune și dragoste către sfta noastră biserică străbună, de care s'au inspirat și fericirii noștri înaintași trecuți la cele eterne.

Pentru a face aceasta cu recerută însuflețire va fi bine d-ilor să cercetăm și trecutul, pentru ca să aflăm, că de secolii uitați învățați omeniei n'au încetat a cerceta, care ar fi mijlocul cel mai eficace și cea mai nimerită cale la ajungerea binelui și fericirii, scopul suprem al omeniei și să ne convingem că nici până acum și nici în viitor acei învățați nu au aflat și nu vor afla alt mijloc nici altă cale mai bună și mai sigură la ajungerea scopului, decât numai cea ridicată de Domnul și Mântuitorul nostru Isus Cristos, carele a zis: »Eu sunt calea, adevărul și viața«. adevărat sfta noastră biserică străbună, cea sftă biserică străbună, care este și izvorul nostru de cultură și lumină, dela care au mănătotdeauna ideile mari și salutare, cari au inspirat pe bărbății cei mari ai neamului nostru în lucrările lor, la luminarea noastră, pentru a ne apropia tot mai mult de scopul suprem. Acea sftă biserică, care ne a păstrat și ne păstrează cu mare sfîntenie cele mai scumpe moșteniri părintești, legea, limba și datinele strămoșii. Acea mare chemare și putere magică a bisericii noastre străbune a avut-o în vedere și fericitul nostru, marele Arhiepiscop Șaguna, când în primul congres din 1868 a rostit următoarele cuvinte: »de astăzi încolo depun și responsabilitatea pentru ulterioara soartă a bisericii, în mâinile acestui congres și a celor viitoare«.

Și în adevăr cum ar fi putut concede acel fericit și mare Arhiepiscop cu mai multă siguranță și cu mai multă liniște sufletească acel tezaur neprețuit decât arhiepiscopilor și aleșilor clerului și poporului mitropoliei, din cari se compun congresele noastre. De aceea este nu numai cea mai sftă datorință, dar și cel mai mare interes al nostru al tuturor, a conserva cu sfîntenie și a apăra cu toată îngrijirea, contra ori căror pericole, cea scumpă moștenire părintească, pentru a o lăsa și urmașilor noștri de asemenea ca scumpă moștenire, dela fericirii noștri străbuni. Este însă și cel mai mare folos al nostru, a o cerceta cât mai regulat, a ne împărtăși de sfintele ei daruri, a o sprijini și ajuta, pentru a susține necesarele instituite de învățământ, cu al căror ajutor să și poată implini în măsură cât mai mare sublima nisuire religioasă, culturală și filantropică.

Pentru a face și aceasta cu însuflețirea recerută, să avem pururea în vedere d-ilor și prea înțeleptele cuvinte ale sfântului Chrisostom, care prea nimerit asemănă biserica cu o corabie care plutește pe luciul mării. Căci precum atunci, când marea viforoasă amenință corabia cu pericol nu numai conducătorii, ci și călătorii de pe acea corabie trebuie să pună toate silințele pentru mântuirea ei de primejdie, pentru că altcum împreună cu conducătorii s'ar prăpădi și călătorii.

Tot asemenea și când biserica ar fi amenințată de pericol, nu numai conducătorii, ci și credincioșii să lucreze la mântuirea ei, căci altcum s'ar primejdiu atât credincioșii cât și conducătorii. Chiar și în timpul de față, marea vieții noastre bisericesti este foarte agitată, din cauza conștientului rescript ministerial, referitor la catehizarea elevilor noștri dela școlile primare de stat și în limba ungurească, nu numai în limba maternă a elevilor, care este și limba liturgică și oficială a bisericii noastre naționale; rescript care a produs cele mai grave îngrijiri atât a conducătorilor lor, cât și în sânul credincioșilor bisericii noastre. Sperăm însă că — în urma pașilor întreprinși de arhiepiscop și de forurile noastre bisericesti — în bunăvoința și înțelepciunea factorilor competenți vor afla o soluție mulțumitoare care va liniști marea cea viforoasă a vieții noastre bisericesti.

La aceasta ne va mai ajuta și bunul D-zeu, dacă ne vom întări tot mai mult în sfta cre-

dință, a cărei putere mută și munții din locul lor și dacă credința noastră va fi însoțită și de faptele dragostii evanghelice. Urmând astfel D-ilor, lucrurile noastre din acest congres vor fi însoțite și de ajutorul cel puternic al lui D-zeu, căci scris este că: »Toți cei ce chiamă numele Domnului se vor mântui, și iarăși: Toți cei ce nădăjdutesc în Domnul mila lui îi va încunjura.«

Urmând așa nici un fel de curent contrar nu va putea slăbi biserica întemeiată pe piatra cea tare a credinței în D-zeu, căci scris este: »căci nici porțile iadului nu o vor birui.«

Într-aceia să nu uităm D-ilor că pe lângă biserică, maica noastră sufletească, mai avem și o mamă trupească, patria căreia-i aparținem, în care ne-am născut, am crescut și care ne adăpostește cu pietate țărâna și osâmintele fericitorilor noștri părinți, precum va adăposti și pe a noastre la vremea sa. — Să întocmim deci astfel toate lucrurile ca din acelea să rezulte deodată cu binele și fericirea bisericii noastre, și binele și fericirea iubitei noastre patrii.

În firma convingere, că iubirea D-voastră de biserică de neam și de patrie va ușura lucrurile din acest congres mai implorând și din acest loc binecuvântarea cerului asupra D-voastră, declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinar pentru anul 1909, de deschisă.

Mitropolitul invită apoi pe notarii congresului să ia loc la masa prezidială. Se citește apelul nominal și în ordinea lui membrii congresului își prezintă credenționalele. Congresul se împarte în secțiuni pentru verificarea mandatelor. Mitropolitul ridică apoi ședința. A doua ședință va avea loc mâine.

La ora 10 parte din membrii au fost la masa Mitropolitului. Părintele Bădescu, deși a fost invitat, nu a luat parte la masă.

Deputatul Dr. Petrovici încă a declarat că nu va lua parte la masa aceasta, unde nu se manifestă decât fățarnicie.

Radicalii sârbi părăsesc clubul parlamentar al națunilor nemaghiare.

Reprezentanții partidului radical sârb în dieta ungară s'au hotărât să trimită președintelui clubului parlamentar al națunilor nemaghiare din țară o scrisoare, prin care-i comunică, că părăsesc acest club.

Esirea aceasta a deputaților sârbi este de data aceasta numai formală. De fapt ei nici nu erau socotiți ca membri ai clubului, date fiind principiile lor cu totul devotate cauzei ungurești. Mai ales, după vorbirea lui Manojlovici în chestia armatei, prin care acesta sprijinea cu multă lipsă de tact concesiile militare cerute de unguri — o vorbire diagonal opusă mult discutatelor desfășurări pe aceeași temă ale dlui Iuliu Maniu — sârbii radicali, își creaseră în sânul clubului parlamentar o situație imposibilă. — Ce e drept, că de propunerile lor nu s'a ținut niciodată cont, și erau tolerați numai, în club ca reprezentanți ai unui popor împărțit de aceeași soartă viitoare, ca și a noastră.

Cu toate acestea indulgența președintelui a mers prea departe, lăsând să facă parte ca membri ai clubului, oameni cu idei și cu principii contrare aliaților lor și neținând seamă de pericolul, ce putea rezulta din faptul, că la desbaterile clubului asistau în mod oficial nu ca oaspeți niște spioni, devotați cu totul crezului politic al coaliției.

Pentru menținerea demnității clubului ar fi fost salutar, ca sârbilor radicali să li-se ceară ieșirea din club, precum ar trebui să

se procedeze și față de alți membri, cari prin actele lor nesocotesc programul stabilit al politicii noastre.

E bine, cel puțin, că sârbii înșiși au consimțit, că locul lor nu era în mijlocul nostru. Dăm aici scrisoarea lor adresată D-lui T. Mihályi — președintele clubului parlamentar:

În urma actualizării chestiunilor de drept public în viața politică a Ungariei, și fiindcă partidul parlamentar al naționalităților n'are program hotărât (??) referitor la aceste chestii, situația noastră în sânul acestui partid a fost expusă la neînțelegeri ba uneori și la atacuri. Amintim cazul referitor la vorbirea colegului nostru Dr. Manojlovici în chestia armatei, când acesta, — cu toate că la intrarea noastră în club ni-s'a asigurat întreaga libertatea acțiunii noastre în toate chestiile de drept public, și cu toate că clubul a luat la cunoștință, că programul partidului nostru are înscrisă independența publică și economică a Ungariei — a fost totuși provocat de președinte să se justifice, ceea ce colegul nostru a și făcut, a tăind punctul său de vedere și cerând în același timp, ca clubul să se declare și să aducă hotărâre în această afacere care să continue de mai mult de opt luni de zile.

Cu toate acestea clubul n'a luat nici o dispoziție, astfel că ni-am văzut siliți să aducem chestia înaintea comitetului nostru electoral dela centru. Comitetul s'a declarat de acord cu vorbirea d-lui Manojlovici și a stabilit necesitatea, de a păși din clubul parlamentar al naționalităților, pentru a ne asigura libertatea de acțiune, influențată până acum prin felul de a proceda al clubului.

Ne retragem deci din mijlocul D-voastră, rugându-vă a aduce la cunoștința clubului hotărârea aceasta a noastră. Subscriși: Mrksics, Mutsitzki, Manojlovici.

Epilogul revoluției spaniole.

Astăvară în Spania băntuia groaza revoltelor și lumea înota în sânge dela Barcelona până la Aragonia. Pe urmă a venit o mână de fier care a distrus fără de milă sate și orașe — ajunse cuibul celor ce luptau pentru desrobire. Și au rămas întregi provinciile pustiite, revolta a fost înăbușită cu forța, iar zările plătite ale guvernului aduceau știri liniștitoare, că tot a fost o revoltă de salahori plătiți. Pe urmă nu s'a mai vorbit nimic despre asta și totul a trecut cu iuțea unei vijelii, ca grozăvia unui vis sângeros, care te-a torturat pentru puțină vreme. Nu s'a mai vorbit de atunci, căci lumea trece ușor peste aceste întâmplări ale nemulțumirilor și preocupărilor ei zilnice o absorb cu mult mai mult decât să o mai poți opri în cale la astfel de nimicuri. Căci toate au fost bine ascunse sub masca ipocriziei puternicilor zilei, și din știrile fugare scăpate din când în când, nu se putea forma o idee clară despre ce se întâmplă în Spania. Se știa doar atâta că în Spania e neliniște și nimic mai mult. Guvernul spaniol voia să desmintească cu tot prețul această știre spunând că e numai o revoltă a nemulțumirilor fără nici o însemnătate.

Și acelaș guvern care împrăstia știrile liniștitoare, execută azi pe Ferrer, pe instigatorul răcoalelor de astăvară, în nădejdea că cu el va omori orice sâmbure a ideilor sămănate de el. A fost o nelegiuire însă ce s'a întâmplat ieri în pădurea dela Montjuich, care a revoltat întreaga Europă și numai de acum se desvălesc lucrurile ascunse până aici — trezind cu această execuție, toată amărăciunea și scârba aderenților reformelor propagate de martiri.

Ferrer a fost cel mai fervent propagator al ideilor revoluționare și aderent al ideilor republi-

can. Astăvară mișcarea începută de el a ajuns aproape de succes — dar nu i-a fost dat să-și vadă visul cu ochii. Prin scrieri și prin organe de publicitate sprijinea toate mișcările naționaliste și republicane din Spania. El singur scriitor de talent și bogat gata să-și jertfească în orice moment averea în interesul ideilor propate de el. Mișcarea lui însă de a fost amușită cu forța și capli iei prinși și rind pe rind executați. A rămas Ferrer la urmă, căci ori-cât de crudă ar fi fost răzburarea contra lui totuși nu-l putea atinge fără să aibă urmări. Dar acum i-a venit și lui rindul. De ce oare chiar acum când focul tinereții ardea aproape stins în pieptul bătrânului literat, când era mai puțin periculos ca ori-când, și cari au fost păcatele lui, sau în general fost-a culpabil de ceva?

lata pentru ce a fost executat Ferrer de tribunalul militar din Barcelona.

Intre manuscritele lui au găsit un plan, cam ce aspect ar avea Spania ca provincie, lucru pe care Ferrer a dovedit că l-a făcut pe cînd era încă tânăr; a doua s' aflat că întreține corespondență politică cu mai savanți din străinătate și că aceștia au dat la Anvers un banchet în onoarea lui, iar a treia că, în timpul răscoalelor a fost văzut în Barcelona în jurul baricadelor. Și pentru toate acestea a fost condamnat. Dar au fost atîția inși în Barcelona pe timpul răscoalelor, ar trebui să urmeze un șir nesfârșit de executări. Ferrer a dovedit însă că n'a fost în Barcelona și nici n'a ieșit pe stradă dela începutul răscoalei până s'a isprăvit.

N'a folosit nimic dovezile lui și nici apărarea înfocată a căpitanului Galceran, care rzi e deținut și el, pe motiv că e partizan de a lui Ferrer și poate mâne are să fie executat. Consiliul celor zece miniștri n'a găsit motiv pentru grațiere și-a uitat condamnând pe Ferrer, că e vorba de viața unui om care a trăit pentru alții, că e vorba de liniștea și de cinstea țării, de soarta regelui și-a dinastiei.

N'a găsit iertare nici la regele darnic de fapte mari și glorie iefteană. El a uitat trista soartă a regelui Portugaliei, a uitat sultanul trimis în robie și chipul șahului alungat...

Cine știe dacă nu te va aștepta aceeași soartă tu rege slab și fără voință, care nu vrei să știi ce datorezi supușilor tăi. Trupul circuit de glonțele plutonului de soldați în pădurea forturilor dela *Monjuich*, în zorile zilei sângeroase, se va scula din mormânt și va fi veșnică amenințare pentru tine.

Mersul crizei.

Ședința camerei.

— Prin telefon. —

Budapesta, 14 Octomvrie.

Nimic nu caracterizează mai bine starea de complectă nesiguranță ce stăpânește încă situația politică, decât combinațiunile multe și felurite cu privire la soluțiunea mult așteptată a coroanei. Combinațiunile aceste sunt toate de-o durată efemeră, fiecare zi își are senzațiile sale și sferile politice sânt mereu agitate în așteptarea soluțiunii.

Cronica zilei de azi încă își are senzațiile sale. Azi dimineață s'a răspândit pe culoarele camerei svonul, că împăratul va numi peste câteva zile un cabinet interimal în frunte cu fostul ministru de instrucțiune *Wlassics*. Substratul acestui svon impregurarea că numitul personaj s'a înființat azi pe neașteptate în ședința camerei și că a avut convorbiri cu *Wekerle*, *Justh*, *Andrássy* și *Kossuth*. S'a vorbit apoi pe culoare și de probalitatea unui cabinet de împăciuire, care s'ar forma supt șefia fostului ministru de comerț, *Ludovic Lang*. În sfârșit, vre-o câțiva inși, cometând vestea audienței lui *Kristoffy*, adusă de »*Vaterland*«, își făceau spaimă de venirea faimosului »*drabant*«.

Ședința camerei.

Budapesta, 14 Octomvrie. Ședința s'a deschis la ora 11. D. *Justh* anunță că pe 19 Octomvrie

era fixată desbaterea imunității lui *Coloman Szell*, fiindcă însă *Szell* e bolnav și nu va putea să fie de față la desbatere, ea se amână pe timp nedeterminat.

Paul Lazar insistă ca guvernul să ia măsuri aspre contra tarifului austriac, care amenință industria din Ungaria. Dovedește cu date statistice că exportul Ungariei e periclitat.

Kossuth răspunde că pe el atacurile ce vin de peste *Leitha* nu-l află nepregătit. E fapt că Austria caută toate mijloacele să ruineze industria și comerțul Ungariei. Va face totul ce se poate, pentru neatarnarea Ungariei. (Vii aplauze pe bancile *kossuthiștilor*).

Paul Lazar la la cunoștință răspunsul ministrului și-și retrage propunerea.

Se aleg apoi vicepreședinții camerei. Conte *Batthyány* și *Ludovic Mérey* sunt aleși cu mare majoritate. Notari sunt aleși: *Ioan Benedek* (stînga), *A. Reusz* (constituțional), *Gh. Szmrecsány* (poporal) și *N. Toroczky* (constituțional).

Președintele face propunerea ca ședințele să se ajurneze până Marți, în 19 Octomvrie.

Gh. Nagy: Nu aprobă propunerea președintelui și cere ca să se ia mâne în desbatere raportul comisiunii de bancă.

Camera adoptă însă propunerea lui *Justh*.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 14 Octomvrie n. 1909.

— **Sărbătorirea Prințului Carol ca sublocotenent.** Din Tunisib Prințul se va întoarce Vineri seara în Capitală pentru a lua parte la avansare. La această solemnitate va lua parte Batalionul I de vânători dela Sinaia, a cărui sublocotenent va fi. Vor lua parte d. miniștri: *I. Brătianu*, *T. Stelian* și alți distinși ofițeri superiori, precum și ofițerii ruși.

— **Bursa Șaguna.** Comitetul central al Ligei culturale din București a luat hotărâre să creeze o bursă permanentă de 1200 lei, care va purta numele marelui nostru Șaguna și se va da unui absolvent de teologie dela noi în scopul ca să-și completeze studiile în străinătate.

— **Vorbirea de deschidere,** ținută de vicepreședintele *A. Bârseanu* la adunarea generală a Asociațiunii, în Sibiu, sosindu-ne pentru numărul de azi prea târziu, o vom publica în numărul nostru de mâine.

— **O bibliotecă a orbilor în New-York.** Din mila unui miliardar care a ușurat dezvoltarea culturală a desmoșteniștilor sorței, există la New York o admirabilă bibliotecă constătătoare din trei mii de volume. Pentru mai ușoara aflare a cărților, sau așezat într'o mobilă specială trei mii de fișe pe care e scris cu litere cu caracter Brail numele cărților și acest catalog e consultat de orbi. Acest catalog ușurează foarte mult studierea cărților pentru orbi și e mult admirat prin felul său neobici-nuit.

— **Nou medic român.** D. Dr. *Traian Petrașcu* ne anunță că și-a început practica de medic în Sebeșul săsesc, strada *Siculorum* nr. 15.

— **O faptă condamabilă.** Din comuna *Toracul-mic* ni-se scrie următoarele: Reprezentanța comunală de aici, într'o ședință din urmă a adus hotărîrea unanimă, ca banii comunei să se plaseze spre fructificare la un institut ungu-resc. E cu totul de necrezut, că o comună frun-tașă — locuită numai de români — să aducă o hotărâre așa de rușinoasă, chiar acum, când dela institutule noastre să cer jertfe pentru cultura românească — fiind ele și așa persecutate destul

din partea străinilor. Cu atât e mai trist, cu cât nici cei doi preoți n'au avut nimic contra sprijinirii institutului ungu-resc cu banii noștri. De notarul comunal nici nu mai vorbim, că el ca român trebuie să-și câștige merite la superiorii săi!

— **Amintirea lui Baedeker.** Acest an se serbează la *Coblentz* a cincizecea aniversară dela moartea lui *C. Baedeker*. Acesta a fost autorul remarcabilelor serii de »*Călăuze*«, cari i-au făcut numele cunoscut în toată lumea.

Născut în 1801 a ținut mai întâi un chiosc, un fel de librărie mai mică în *Heidelberg*. Plimbările sale prin regiunile acestea pitorești și mai ales prin *Valea-Rhinului* — care era vizitată de un mare număr de turiști englezi — i-au trezit ideea să facă o călăuză practică pentru aceste plimbări.

Primele încercări n'au prea avut norocul să fie după cum să aștepta, mai târziu însă soarta la favorizat și pleacă la *Coblentz*.

Cu o râvnă neobosită a cutrierat țări, scriind și ficsând de odată cu părerile și convingerile sale tot ce văzuse și auzise. A murit părăsit în 4 Oct. 1859 încheind prin aceasta vasta-i activitate.

— **Budgetul naval al Rusiei.** În budgetul marinei rusești pentru anul următor s'au votat la 97,465.000 de ruble, iar pentru construcțiunea de vase noi 14,174.000. Efectivul total al marinei s'a fixat la 41.800 de oameni.

Flota Mării Negre, cea dela *Vladivostok* și cât se poate cea din marea *Baltică* de aci înainte nu vor combustibil rusec.

— **În jurul lumii într'un butoi.** În douăzeci lunie au sosit la *Veneția* doi oameni întreprinzători, cari au hotărît să facă o călătorie în jurul lumii: *Attihus Xinardi* și *Eugenia Vianello*. Voiajul îl fac într'un butoi și acesta le servește de casă și adăpost. După ce au traversat *Elveția* au ajuns la *Paris*, iar de aci trecând canalul *Calais* vor merge la *Londra* și-și vor continua călătoria prin *Belgia*, *Hollanda*, *Danemarca*, *Svedia* și *Norvegia*.

— **Mark-Twain socru.** — Cine n'a auzit de celebrul umorist american, *Mark Twain*? (Numele său adevărat e *Samuel Clemens*).

Zilele trecute el și-a măritat fata, d-șoara *Maria Clemens*, cu un pianist foarte cunoscut în *America*, *Ossip Gabrilowitsch*.

În ajunul ceremoniei, după obiceiul american, oaspeții au fost poftiți la o cină.

Mark-Twain a urât fericire copilei sale, adăugând:

— Cât despre mine, eu am să-mi petrec restul vieții caznindu-mă să-nvăț cum se pronunță numele ginereului meu.

— **Ofițerii ruși în București.** Dela *Constanța* au sosit în Capitală, primiți cu mare solemnitate mulți ofițeri superiori români. Li s'au arătat multe instituțiuni militare, ca școli și casarme, rămăind mulțămiiți de progresul nostru în această ramură.

— **Cel mai bun loc de târguiești de parfumării, săpunuri, perii de dinți, prafuri de dinți, ape de gură, prafuri pentru dame, Cremă de obraji, cosmeticiuri, spongii și instrumente de gumă. Toffelul de instrumente medicale și pentru moașe, la farmacia lui *Burger Frigyes* cu firma: »*la un corn*« în *Kolozsvár*.**

— **x ACHILLES.** Dacă vă asudă p'cioarele cum-părăți o sticlă de »*Achilles*«, care oprește orice asudare și depărtează mirosul greu de picioare. Întrebuințarea este simplă, modul de întrebuințare se acude la fiecare comandă. Se poate căpăta, dela preparatorul: *Dobay Kálmán*, droguist în *Bichisziaba* (*Békéscsaba*). Magazin principal în *Arad*: *Drogueria* lui *Nestor Hanzu*; în *Budapesta*: *Farmacia* lui *Török József Király* u. 12 și *Andrássy-út* 26. Prețul 1 cor.

Poșta Redacției.

I. I. Almaș. Spațiul puțin de care dispunem nu ne-a îngăduit până acum, iar de acum ar fi târziu. Salutări.

Redactor responsabil *Iuliu Giurgiu*. «*Tribuna*» Institut tipografic, *Nichin* și cons.

ANUNȚ.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia agricolă românească „Mugurul” însoțire economică comercială în Elisabetopol (Erzsébet város) care vinde altoie de viță de vie de de toate speciile precum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea de instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

In atențiunea parohiilor!

Szentgyörgyi Oszkár

pictor de firme de embleme de biserici și auritor în Marosvásárhely, str. Kossut Lajos 26.

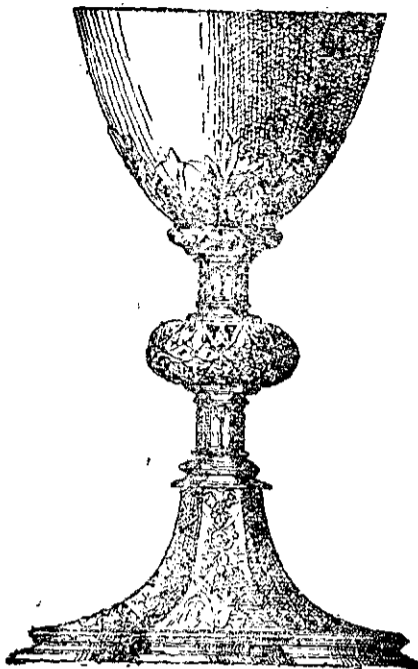
Săvârșesc orice lucru în branșa aceasta în mod de gust frumos și trăsnic pe lângă garanție. Insemnez că pictarea bisericilor am studiat o în decurs de mai mulți ani în București și celelalte orașe mai mari ale României și așa e eschisă orice încercare în executare. — La dorință, desemnuri porto-franco.

Cu distincție stimă:
Szentgyörgyi Oszkár.

Fondat la 1879. Telefon 107-14.

Bittner János

fabricator de articole bisericesti din aur, — argint și din tot felul de metale. —

Recomandă în atențiunea onor. preoțimi monumentalele sale obiecte bisericesti originale și în stil curat, precum și auritura și argintătura executată prin foc și nefalsificată. Auritura prin foc dela 21 cor. în sus.

Fabrica:
Budapesta IX., Lónyay-utca 23.

La dorință escurgem la fața locului.
Catalog mare și ilustrat trimitem gratis și franco.

Hotel de arândat.

Institutul de credit și economii, societate pe acții »Ardeleana» din Orăștie dă în arândă cu începerea din 1 Ianuarie 1910 pe 6 ani.

„Hotelul central”

situat în mijlocul orașului și aranjat după toate recerințele timpului modern, care formează proprietatea sa.

Arândarea să va face pe cale de licitație sub următoarele condițiuni:

1. Reflectanții au să-și înainteze ofertele lor în scris, provăzute cu un vadiu de 600 cor. cel mult până în 31 Octomvrie a. c.
2. Arânda anuală e minimum cor. 6000 plătită în patru rate trimestrale anticipative.
3. Arândatorul are să depună la încheierea contractului o garanție, în hârtii de valoare acceptate de Direcțiunea institutului, sau în bani gata, jumătate din arânda anuală.
4. Direcțiunea institutului își rezervă dreptul a primi ofertul ori-cărui dintre oferenti și a hotări în privința aceasta cel mult până în 15 Noemvrie a. c.
5. Licitația se va ținea în 1 Noemvrie a. c. Informațiuni detaliate să dau verbal și în scris ori când dela institut.

Orăștie, la 10 Octomvrie 1909.

DIRECȚIUNEA

institutului de credit și economii »ARDELEANA» societate pe acții.

Asigurați contra focului: case, bucătăre, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA”

Primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitala cu termen fiș, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădirii de tot felul, mobile mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, halne recivite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, ovăz, ovăz, viță (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmei autrefur, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA” în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 399.

Asigurați contra grindinei: cucuruz, grâu, secara, ovăzul și toată economia.

In laboratorul medical „Erdélyi” a lui

Papp György

din Cluj — Kolozsvár, piața Mátyás-király 5. (Lângă prăvălia Akoutz Sándor.)

Se pot căpăta:

- Ochielari conform prescrierii medicale sau pe ales dela 70 fil. în sus
- Telescoape și ochelane pentru teatru — dela 5 cor. în sus.
- Bandagii, legătoare pentru pânțec, etc. ciorapi de cauciuc se pregătesc după măsură.
- Termometre pentru chilii, case și băi.

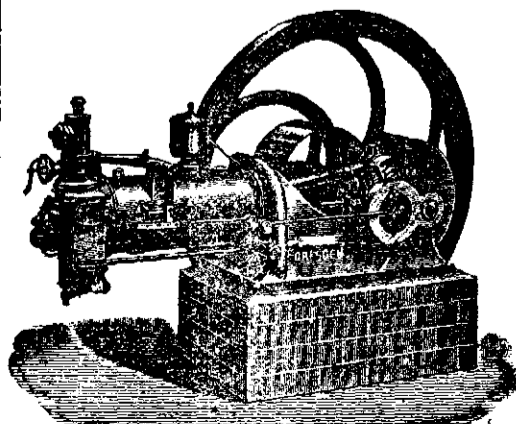

- Irigatoare ajustate complet dela 3 K în sus.
- Injectoare dela 30 fil.
- Legătoare „Diana” ajustate de la 2 K în sus.
- Articlii „Olana” 1 pachet, (6 buc.) 60 fileri.
- Pessarii conform prescrierii medicale.
- Specialități de beșici de gumă.
- Primește ori-ce reparații și ascușiri de branșa aceasta cu prețuri moderate.

Prima firmă de motoare sudungară.

SCHMEREK și SZABÓ

Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-u. 14.

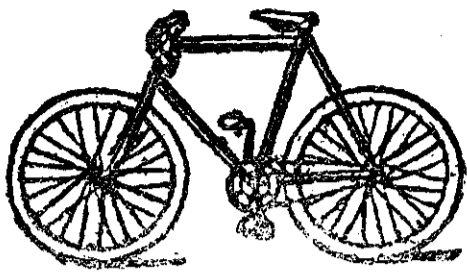

Recomandă motoare mănate cu ulei brut, benzină și cu gaz de prima calitate, precum și orice articole tehnice uleiuri, instrumente și mașini. Primește instalație de mori pentru măcinat. — Atelier de reparat propriu

Catalog de prețuri se trimite gratuit și franco.

In atențiunea bicicliștilor!

Cea mai ieftină sursă de cumpărat:

Bicicletă engleză, ajustată
complet, cu garanță de
2 ani Cor. 90.—
gumi din întru „ 2.50
„ „ afară „ 4.50
1 păr. pedale engl. „ 4.—

Totfelul de părți pentru bici-
clete cu prețurile cele mai mode-
rate. Mare magazin de grame-
soane și plăci.

KATZKY ANTAL, mehanic

— TIMIȘOARA - CETATE, Jenőherczeg-utca. —

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 692.

să se adreseze,

cine dorește a-și procura varietăți
autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere,
plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieți, etc

Vițe altoite

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini

(Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER & Comp

Pomi Viticultură

TRISKA J. Primul depozit de piane
— din tot Ardealul —

Cluj — Kolozsvár, Sétatér-utca Nr. 10.

Recomandă pianurile și pianinele sale provenite din fabri-
cele celebre din țară și străinătate, precum și atelierul
său de reparat instalat din nou, în care pianurile
vechi și stricate să se repara repede, prompt și ieftin cu
mijloace moderne — PLANURI CU CHIRII IEFTINE.

Dobrowszky Károly

fabricant de cuptoare și magazin de olane
în ALBA-IULIA (Gyulafehérvár).

Magazin: In Sibiu la Carol F. Jickeli.

Magazin mare stabil

Pregătesc olane foarte bune
în stil modern,

„Patent Fűtő Multiplicator”

brevetat, ușor de încălzit, în co-
lori cele mai frumoase ș. a.
brună, verde, elefan înă, alb,
samoș, drap, de colorarea ma-

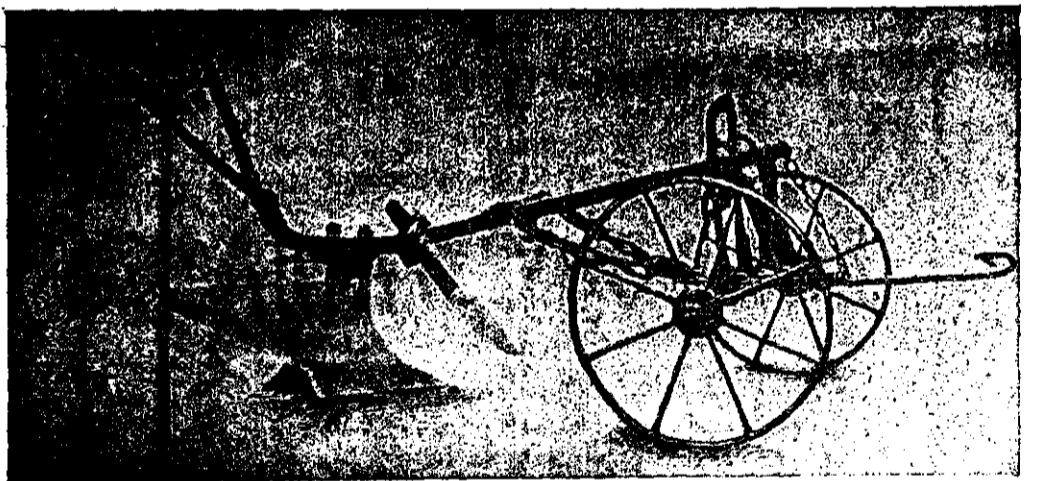
zerei, merle, albastră, vânătă, brună deschisă, castanie, maiolica etc. par-
doseală pentru vane de scaldat, din plăci de porțelan fayenc, vetre pentru
fierț din porțelan de culoare albă și albastră. Reparez și transform cuptoare
vechi, pe lângă garanță de 2-8 ani.

La „Sapa de aur“.

Telefon nr. 604.

Frații BURZA
ARAD,
BOROS BÉNI-TÉR 1.

Fierărie, arme și mașini economice.

Recomandă

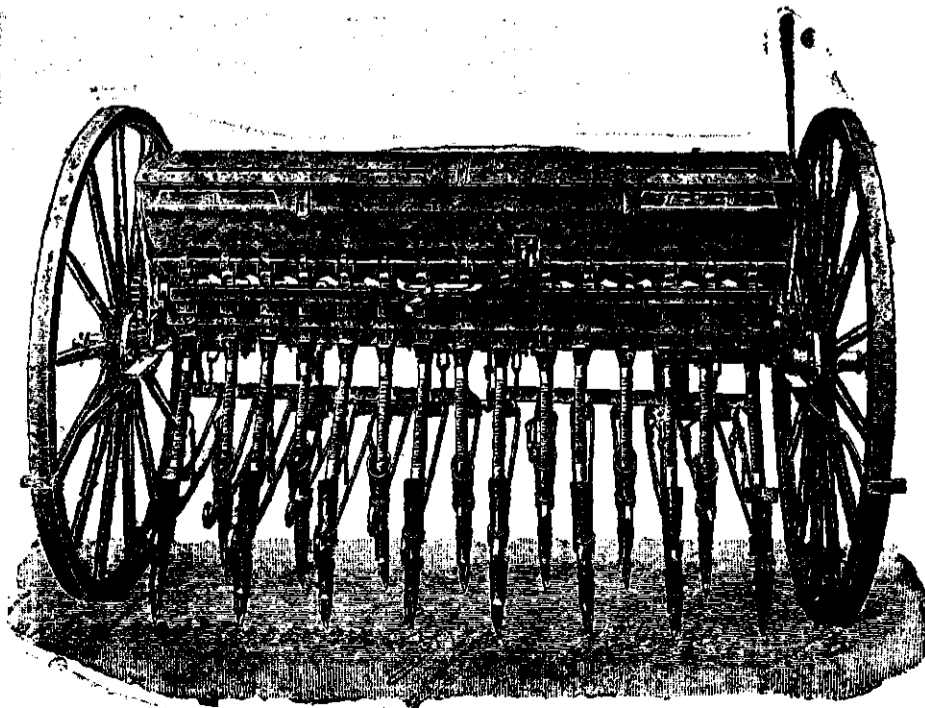
magazinul lor bine
asortat de fierării —

și:

tot felul de arme și
mașini economice —

cu prețurile cele mai mode-
rate și pe lângă plățire în rate.

Preț-curent la dorință tri-
— mitem gratuit și franco. —

Mâna fiecăruia poate fi frumoasă dacă o îngrijește destul. Cel mai bun mijloc pentru îngrijirea mânilor este **Lichidul „Elza” pentru mâni**

pentru că e pregătit din materiile cele mai bune pentru conservarea frumuseții mânilor.

Lichidul „Elza” pentru mâni după o folosință de 8 ori face mâni e catifele. Mâni e roșii după 8 zile le înălbăște. E cu totul nestricăcioasă. Pe când glicerina, crema de glicerina și altele, după o folosință mai îndelungată înegresc mânilor, lichidul „Elza” pentru mâni face mânilor albe ca zăpada. Glicerina, crema de glicerina și altele fiind oleoase sunt nepăzite și grețose. Lichidul „Elza” pentru mâni, îndată să absoarbă. Dacă folosiți zilnic lichidul „Elza” mâni le vor fi totdeauna frumoase, pentru că le scutește de stricăciunea vântului.

Prețul 30 fileri.

Se poate căpăta **Kertész Ernő** — farmacia la — la preparatorul Szabadka, Szegedi ut. St. Anton de Padua.

Magazin principal la Vojtek și Weisz droagerie în Arad.

ASCULTAȚI povețele mele!!!

Ca fiecare femeie să fie bucurată de renumele bun al bucurărilor, și ca acest renume să nu fie știrbit, își alege aromate (dresurile).

Cel mai bun aromă e ardeul pat. a lui KÁLMÁN

„Biborpaprika”

care nefiind tare, dă mâncării colorare excelentă și aromă minunată. Chiar și suferinșilor de stomac le este nestricăcioasă. Se poate căpăta numai în pachete originale scutite cu prețurile următoare:

1 cutie de 1 chilogr. 6— cor. 1 cutie de 1/4 chilogr. 180 cor.
1 „ „ 1/2 „ 3-30 „ 1 „ „ 1/8 „ 1— „

— Se poate căpăta dela oricare băcănie și prăvălie de coloniale. —

Poftiți și cereați! Nenumărașe epistole de recunoștință!

Kálmán József, export de ardeiu, Szeged, Dugonics-tér 24.

15 Octomvrie.

15 Octomvrie.

Prima fabrică de nisip, peatră de var și stingătoare de var din Perjámos.

Fiiala arădană

pe piața Óvár-tér, se va deschide la 15 Oct. a. e.

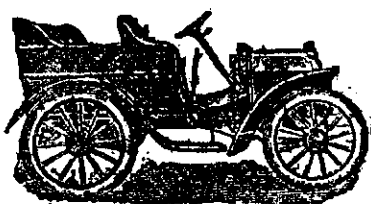
Comandele se primesc deja în cancelaria fabricii din

:: :: :: Arad, Óvár-tér, la :: :: ::

RÖSER MIHÁLY és Társai.

15 Octomvrie.

15 Octomvrie.

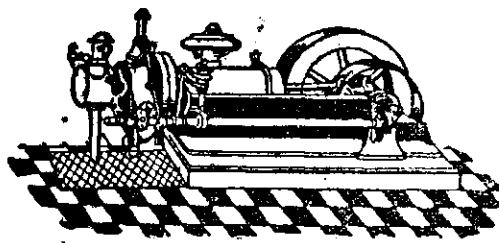

Ferdinand Saller

stabiliment de mașini, motoare și automobile.

Sibiu, Franziskanergasse 6.

Se execută orice reparații de motoare ou benzina sau cu ulei. Garantez întrebuințarea minimală de material și prestație maximală. — Construiesc motoare nouă de benzina dela 2 la 6 HP. puterea cea mai ieftină pentru industrie și agricultură, stabile sautransportabile. — Toate reparațiile atinșătoare de ramura mașinelor să execută în mod special și ieftin.

Cela mai buna referența. Prețurile ieftine. Serviciu solid. Fac reparații de automobile și de biciclete.

Grosz Nagy Ferencz,

farmacia : : : : farmacia : : : :
cist. : : Debreczen „Arany egyszaru”

Numai există reumă!

Cine voește să scape de ori-ce soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul

Balzam Regesc

(Király Balzsam) al cărui efect vindecător e recunoscut de medici 1 sticlă mare 2-65 Cor. cu îndrumare, 3 sticle mari 6-65 Cor. cu îndrumare, porto-franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai bun medicament.

Medicament pentru vâpsirea părului.

MUSTAȚA E FRUMOASA

dacă întrebuințezi

POMADA HAJDUSAG

cea mai bună pentru creșterea și potrivirea mustașelor, pregătită din materie neamuroasă. Efectul se vede foarte lute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 50 ml. Prin postă se trimite numai 3 borcane cu 2-15 Cor. Cu rambursă gratuit.

Mașină de spălat „Weltwunder”

cea mai bună și ieftină în lume.

Prețul cor. 40—

Se căpăta dela toate fierăriile mai de seamă sau direct dela

Societatea „Weltwunder Company”

WILHELM OBERTH

Mediaș — Medgyes (Transilvania).

— — — Prospecte trimite gratis. — — —

La trimiterea înainte a cor. 40—, mașina se expediază franco.

— Nu e permis —

să lipsească din nici o casă românească „GRAMOFONUL”, care înveselește toată casa. Isvorul cel mai ieftin de al procură e marele comerciant de mașini de vorbit pentru — Ungaria și România. —

Toth József

— SZEGED, Könyök utca 3 szám. —

Se vinde cu condiții de plătire în rate. Pe lângă garanție.

Au soait înregistrări nuol românești, cântări și muzică cu forță naturală. — Prețul curent se trimite gratuit. — Se caută contra vânzătorii!

— Corespondența se face în limba maghiară, germană și franceză. —

Se caută

Un mașinist-tipograf,

care să se priceapă la lipărirea cri-ce lucrări atingătoare de arta tipografică.

Doritorii să se adreseze la administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

ANUNȚ.

Se află de vânzare

un motor de gaz

cu putere de 2 PH. și cu transmisie. Motorul e folosit de 2 ani, dar funcționează foarte bine. — Doritorii să se adreseze la administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

Cel dintâlu atelier de pietri monumentale aranjat cu putere electrică.

BERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA măiestru de monumente și pietri de cimitir —

Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în

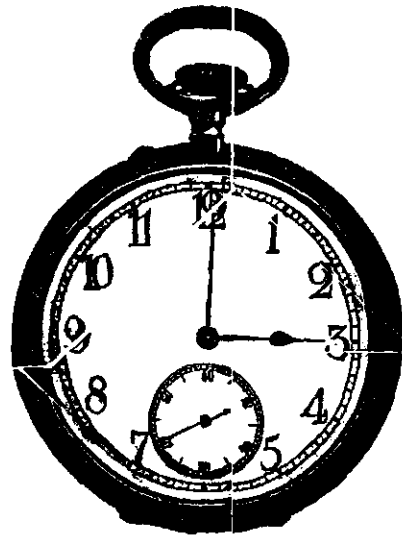
Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszoban, Déva și Bánatalak.

Cele mai bune

orologe

— cele mai solide și cele mai după modă —

juvaericeleatât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință în
întreaga Ungaria**BRAUSWETTER JÁNOS**

orologier în SZEGED.

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT

Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză

Cel dintâlu atelier de pietri monumentale aranjat cu putere electrică.

BERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA măiestru de monumente și pietri de cimitir —

Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în

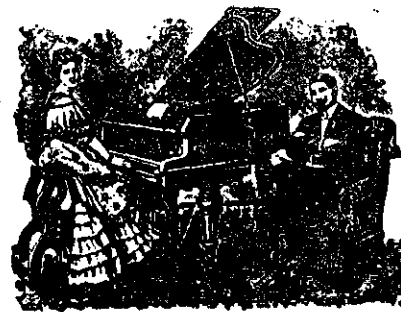
Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszoban, Déva și Bánatalak.

Fondată la 1840.

Wernerfabrică de plane, pianine și cimbalne,
aranjată pe putere de mașini
Pozsony — Pressburg.Pregătește numai **instrumente muzicale** de pri-
mal rang. Pe lângă garanță solidă expediază și cu favorul de
plătiri în rate lunare.

Prima fabrică germană vieneză de plane, pianine și cimbalne.

Preț-curent cu provocare la acest ziar se trimite gratis și franco.

Adresa telegrafică: **CLAVIER WERNER-POZSONY.****La apotecarul CORNEL N. DEMETER**

în Orăștie — Szászváros (lângă bisericile evang. reform.)

se capătă următoarele preparate de mare folos:

I. Preparate medicale folosite de cei mai vestiți profesori și medici, recunoscute de cele mai bune!„**Dolicin**“ Mulți bărbați, femei și copii — cari deja să simțeau în gura morții și dușală (asthma) și tusă sacă, cetiră în fine despre admirabilul »DOLICIN« care are efect de minune contra tusei, răgușelei, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului, astmei, greutatea de respirat, lungoaiei și tusei seci și folosindu-l, se vindecă! La copii și la copile contra tusei măgărești are efect admirabil! Efect asupra apetitului! Intărește corpul! Flegma o topește încât mai ușor să rupe! Ferbițele și sudatul de noapte le înceată; — mărește greutatea corpului, deci contribuie mult la însănătoșare. Prețul este 1 cor. 20 fil. și 2 cor.**Prav contra durerii de cap.** Bun și în cazuri de influență. Prețul 1 cor.**Capsic.** Reuma, ischias, dureri de oase, — podagra! Știut este că morburile aceste ce dureri teribile cauzează, încât pe lângă întrebuițarea diferitelor medicamente, partea cea mai mare a morboșilor cercetează și diferite băi, — și în multe cazuri și acelea-s, sau fără folos sau cu puțin. Chiar niște bolnavi cari sufereau de oase, podagră, reumatism, răceli de cap, dinți și nervi, — precum și scrintituri, ba chiar și de aceia cari sufereau în morburile de acestea ca: reumă învechită, a cărei durere tot să mută când în mâni, când în picioare, când apoi în spate — și folosind diferite băi fără de nici un rezultat — ca probă au întrebuițat și »CASPICUL«, ca-tele aplicându-l i-au aflat de efect admirabil, — scăpându-se de groaznicile acelea de dureri! Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.**Kaljodsarsaparil.** Puțini oameni sunt cari în tinerețele lor să nu fi avut așa numitul »morbul tinerețelor« care neglijându-se, mai târziu se ivesc rezultate neplăcute și periculoase, precum răgușala sifilitică, durere de oase, excese și zgrăbunțe pe față și pe corp, precum și rane sifilitice.

Foarte mulți cari sufereau în boalele acestea, întrebuițând »KALJODSARSA-PARILUL« i-au aflat de efect admirabil, — scăpându-se și tămăduindu-se de aceste morburile grele! Prețul sticlei este 2 cor.

Centaurin. E de minune căți oameni sufer de durere de stomac, sgârçiri, greață, aprinderea de stomac, greață și vomare. Știut este cumcă stomacul are cea mai mare funcțiune la susținerea sănătății și vieții — căci dacă acesta nu e în stare să nutrească pe deplin corpul — atunci pierzând din puteri — să nimicește corpul.

Este dovedit că la astfel de boale »CENTAURINUL« este de mare efect. »Centaurinul« e introdus în fieștare familie ca leac de casă, încât la orice boală sau dureri și sgârçiri de stomac, numai decât să întrebuițează! Prețul este 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine sufer de închiderea scaunului, numai decât comande »LAXBONBONS«-ul, având efect admirabil. E foarte plăcut de luat, fiind zaharicale dulci, pe care și copiii le iau bucuroși. Prețul 80 fileri.

Pentru toate scrieți, trimițând banii înainte, ori cerând să vă vie cu ramburs (plata la scoaterea dela postă), dela

Esență contra bătăturilor (ochi de găină). Prețul 80 fileri.**Prav contra opăritului la copil.** Prețul 60 fileri.**Prav contra asudatului la mână și picioare,** 60 fileri.**Unsoare contra rtielor.** Cu efect sigur și rapid, 1 cor. 20 fil.**Plour pentru sculament** (Tripper-kankó), 1 cor. 20 fil.**Syrup de zmeură!** Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahăr rafinat, 1 pachet postal de 5 kilo: 7 coroane. —**II. Preparate cosmetice.** Pentru frumuseță și curățenie! — — —**Cream de benzoe mygdale,** pentru conservarea și albirea mânilor și feței, dând totodată și fineță deosebită! **Delătorează tot felul de pete, bubife, pistenii (mitesser) de pe mână și față, netezește și sbârçiturile.** Conținut nesticăcios pentru față și mâni. Prețul 60 fileri.**Săpunul de benzoe mygdale,** excelent. Preparat din materii fine și mirosuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea! Prețul 70 fil.**Poudre-Veturien.** Acopere foarte bine, încât nici nu se observă că fața e pudrată. Iatrebuițată cu creamul de benzoe mygdale, scutește de urmările neplăcute ale vântului și soarelui! Este în culoare albă, roză și galbenă. Prețul 1 coroană.**Veturien-Parfium.** Veravioletta, cel mai fin parfum de violele, lăcrămioare și scumpie (iorgovan). Prețul 1 coroană 60 fil.

„Ideal“, cel mai nou parfum. Prețul 2 coroane.

„**Apa de gură Cremsler**“ (Albă sau roșie), delătorează durerea dinților, întărește dinții și gingiile, delătorează mirosul greu din gură! Iatrebuițată cu **pravul de dinți »Cremsler«** face dinții foarte frumoși! Prețul 80 fil. — **Pravul de dinți »Cremsler«** face dinții albi. Prețul 70 fileri. — Perii de dinți, fine. Alegere mare.**Esență de China:** contra căderii părului, cu rezultat foarte bun. Prețul 1 cor. 40 fil. — **China tannopomada:** pentru creșterea părului. Prețul 70 fil. — **Oleu de nucă:** extract de nuca oleică, pentru păstrarea părului. 1 sticlă 80 fileri.**III. Extracte** pentru a vă face singuri tot felul de beuturi răco-ritoare și întăritoare, cum și rum și licuer! — —Cine viecețe a-și pregăti singur **beuturi bune și ieftine,** ba și rum și licueruri foarte fine: întrebuițeze aceste extracte!

Iți poți face: Rachiul de drojdie. Beutură dulce de vișine. Rachiul de bucate. Borovicica. Rachiul de prune. Șlivoviță. Rum fin pentru thee.

Apoi **licueruri:** Allasch. De pere, cireșe. Marascuino. De vanilie!

Prețul pentru a prepara 1 litră costă 40 fil. din oricare extracte!

Apotecarul CORNEL N. DEMETER, Orăștie - Szászváros.